

المركز الجامعي لميلة

المرجع: .....

معهد الآداب واللغات
قسم اللغة والأدب العربي

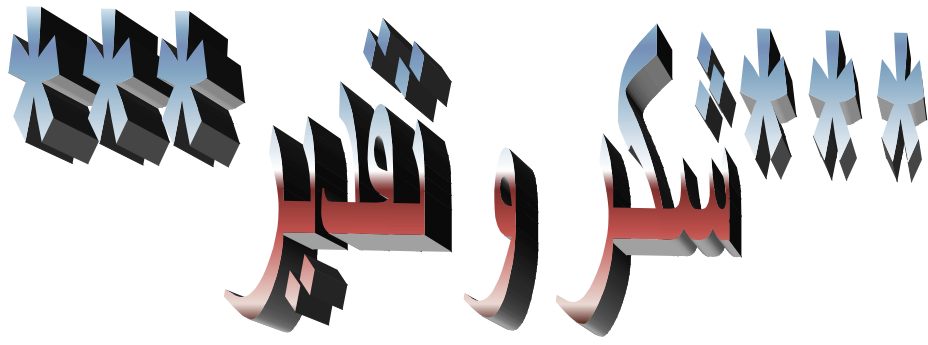
الدلالة الصرفية و أثرها في المعنى في سورة الرحمان

مذكرة مقدمة لنيل شهادة الليسانس في اللغة والأدب العربي
تخصص: لغة عربية

إشراف الأستاذ(ة):
بومصران نبيل

إعداد الطالب(ة):
* - بوعبد الله فريال
* - شكرودي نعيمة

السنة الجامعية: 2016/2015

ΣĞ#κκλ qyÆqrp ŪPΤwκt tɜg qKžσâ KɔÆəp ázκt Ž ΣĞ#κt

tNqyā ħ ázκt Ū KɔɔzæNĞσ NΣqə ÁqŪ tNəΣIIt ħ ázκt NzσKɔĂκ

DŽUz p Ū ΘKHÓΣNσp Tdžzρ ηóəΣŭq NYKq ħ q tNŪKăqɔt Kq

ŽtΣdžqNλ ĶÓwz ΣæyÆκt YKqɔàt Σgzκκλ

إهداء

اللهم لا تجعلنا بالغرور إذا نجحنا
وباليأس إذا أخفقنا وذكرنا أن
الإخفاق هو التجربة التي تسبق النجاح
اللهم إذا أعطيتنا نجاحا فلا تأخذ
تواضعنا، أهدي ثمرة جهدي إلى من أوصى
الله بالإحسان إليهما الوالدان:
إلى الذي يحترق في صمت ليضيء لي درب
الحياة إلى رمز الكفاح والشرف والصبر
إلى من أخذ بيدي إلى طريق المعرفة وسلك
بي دروب الحياة ومتاهاتها حتى وصلت لبر
الأمان إلى الذي علمني سلوكه إلى الذي
كان له بعد الله الفضل في نجاحي إلى
مدعاتي فخري ونبض وجداني أبي.
إلى التي تحت قدميها جنتي إلى التي دعتني إلى
من غمرتني بدفء حنانها إلى الصدر الذي
ترسو عليه دموعي وشكواي أمي.

فشكرهما بالكثير قليل وبالكبير صغير

أدامهما الله تاجان فوق رأسي.

إلى إخوتي.

إلى: كل الأصدقاء و الأقارب.

و الى كل زملاء الدراسة في الثانوية و

زملاء الجامعة والحمد لله الذي تتم

بنعمته الصالحات.

فريال

إهداء

الحمد لله الذي هدانا لهذا و ما كنا ان
نهدي لولا أن هدانا الله .

إلى من قال فيهما الرحمان "وقضى ربك
ألا تعبدوا لا إياه و بالوالدين
إحسانا" .

أهدي عملي هذا الذي أتمناه بمن الله
سبحانه و تعالى و كذلك بفضل الوالدين
الكريمين ألدن سهرامعي و تعباً لأجلي
ليلاً و نهاراً من أجل ما وصلت إليه الآن

إلى من ساندني في الشدة و الفرح إلى
سندي الوحيد أبي العزيز الهاشمي حفظه
الله و رعاه

إلى التي منت علي جنانها و لم تبخل إلى
من سهرت الليالي معي إلى من تحملت ما لم
تتحمله الجبال إلى من قال فيها الله "
الجنة تحت أقدام الأمهات " فتيحة رحمها
الله

إلى جدتي فاطمة أطال الله في عمرها .

كي لا أنسى اخوتي الأعزاء اللذين عشت
معهم أحلى أيام طفولتي.

إلى من أكن لهما الكثير من الاحترام و
التقدير أخي عادل و عبد الغني

إلى نجماتي الأربعة نادية، ليلي، سامية
رزيقة ،
إلى الكتايت مارياء، بهاء ، رحاب ،
منار و إبي
زوجة أبي حياة ،
و إلى صديقاتي : فريال ، فطيمة ،
وهيبة وسعاد.

نعيمه

إهداء

الحمد لله الذي هدانا لهذا و ما كنا ان نهتدي
لولا أن هدانا الله .

إلى من قال فيهما الرحمان "وقضى ربك الا
تعبدوا لا إياه و بالوالدين إحسانا".

أهدي عملي هذا الذي أتمناه بمن الله سبحانه و
تعالى و كذلك بفضل الوالدين الكريمين اللذين
سهرنا معي و تعبنا لأجلي ليلا و نهارا من اجل ما
وصلت إليه الآن

إلى من ساندني في الشدة و الفرح إلى سندي
الوحيد أبي العزيز الهاشمي حفظه الله و رعاه

إلى التي منت علي بجنانها و لم تبخل إلى من سهرت
الليالي معي إلى من تحملت ما لم تتحمله الجبال إلى
من قال فيها الله " الجنة تحت أقدام الأمهات "
فتيحة رحمها الله
إلى جدتي فاطمة أطال الله في عمرها .

كي لا أنسى اخوتي الأعزاء اللذين عشت معهم
أحلى أيام طفولتي.

إلى من أكن لهما الكثير من الاحترام و التقدير
أخي عادل و عبد الغني

إلى نجماتي الأربعة نادية، ليلي، سامية
رزيقة ،
إلى الكتاكت ماريان، بهاء ، رحاب ، منار و إبي
زوجة أبي حياة ،
و إلى صديقاتي : فريال ، فطيمة ، وهيبة
وسعاد.

نعيمه

:h0000žqšDž

Ü Njko! I2əɣ Ipədz Nj5 pŋə Dznj!+ÄÜLJöž2f!f Ljdz 2əλ+ pTIdž Änj5ÜNljözdž Yur Ljö Ü yŋlj Džə2+!f Ljə2I!f .DžUZÜf †öhu2z!f YGk+ Änj5Ü!!R Ö5 2Ä2ɣ

LJəλpordž!fÄ CədzpI!f Ljdz †öljə2I!f KĠl/2p!fÄ †ĠoŋÜf K!fÄk KĠföhu!f Ö5 LJəĠukKÜ2ÄTz!f 2ŋkPf İŁZÄ Ö5 †pərk!f ĠdzÄ ÜĠnj!Üp Ö5 pŋ Ġdz pT2ÄÜNljöždzÄ Nj ur Ġs!D Dznjsk ÜLJə2I!f 2əŋZq Ö52l!f 2ĠTk+!f ýÄĠorċ .Ġnjhu LJə2I!f ýÄəljhu †öhu2z!f †žü!f Ġnjhu Kəurə Ök!f †üfĠnj!f †5p!f LJəĠuÄ ÜĠNjəpTĠIdž

pzk II!R+ÄÜ†öljə2I!f KfCf2I!f pəzk Ök!f KÜÜp!f Ljdz 2əλ+!f ýdzəö ĠöÄž! ülo Öljə2I!f †lj!f LJÄ+!Ä LJfÄljZ LJĠ+ pI5 NjöžZÄÜljĠZĠĠkPD İR!f †oŋu YÄurÄdz ĠnjöžZ šuŌk †ljÄpdž 2Ġökp!f İ!q ýĠlj pđžZÜNj! 2öžĠsk!f

DžfDžəpIe YpNje İž ÄžyDžIe Ä+Y FljəkNj hžžpTİe huÜqIe:YpIpdžIe

İ!q †5ĠurqÜ †oĠu ý+ 2pNj Ök!f †öÄž!f 2Nj!ÄU!f Ljdz Ġnj!D †ö52T!f †ö!Üp!f †lj/2p!f 2Ġökp!f İ!q ĠljZ5p pəÄ .ljəpTĠIdž LJZ 2T+kÄ ljfÄkordžÄ NjKf2sT II+skÄ †lj!f ýŋorċ Ġnj!D

Nj5 ĠnjZÄljKÄ †ö52T!f ĠöĠur!f †lj/2p!f ĠŋRÄdzlj Džə2+!f LJə2I!f Ljdz LJĠdzə2!f İ2Älj İŁZ Ġlj2Ġökp!f ypÄÄ Kfəŋzdž!f YŋpÄÜΣÄ2z!f ljəNj Yŋp Ö5 †Äžü! 2λ+D ĠljəpT Ġdz fəNjÄ LJĠdzə2!f ΣÄ2Z Ġnj!D İ!q †5Ġurq :İ!q 2pŋjə †oŋuĠs NjöžZÄ Njhu ləÄŋÄdz!f †ödzİz!f

LJĠdzə2!f İ2Älj! †ö!öloŋ!f †ödz2!f LJZ †oŋu!f Ö!Ġk!ĠuÄÜDžə2+!f LJə2I!f †ö!Üp!f †lj/2p!f

.Dž+ordž!fÄ Ōhu2kdž!f Öljə2I!f šöžlj!f ýPp ĠNjəŋfÄk ýŋP Ljdz †öljə2I!f †uršü! †ö!ö!orċ †lj/2p-

. †lj!Ġu †İŁZkdž!f †ö!ö+Tk!f †ö!Pp!f KĠpžz!f YÄdzŋdz š5Ä(Ġö52T)†öÄžü!f ləoÄ!f †lj/2p İ!q ýÄTÄ!f-

Ġdz Ä 22T!f Änj Ġdz ýalĠlj ĠljNjÄ.Ÿ Üq ýĠdz+!f ĠdzÄ †üdzĠkdž †ö52T †ö!Üp †lj/2p DžpIlj LJD ýdzalij LJəljÄ pĠnjö5 ləÄŋÄdz!f †ö52T!f 2Nj!ÄU!f ÖNjĠdz Ä LJĠdzə2!f İ2Älj 2NjÄŋ Änj Ġdz Ä Džə2+!f LJə2I!f Ö5 lə2λɣD

YĠu!f †huĠÄdzhu KljĠ+ Ök!f †dzpIdž Ġnjklhu †üžT5 İ!q †oŋu!f Džölk Ö5 Kŋ!Äžk †ŌP İŁZ Ġlj!dzž Ö5 Ġlj2l pəÄ †öo Ö5Ü 22T!f DžİŁZ İ!q ŋPpdž pŋjdzk!f LJĠ+ ĠdzljöhuÜNjhu 2ö2zk!f pTə †lj!f ĠĠur5 İ!q wÄ!Äü! Öljə2!f DžİŁZhu 2ö2zk!Ġu Ġljəp †öoÜ22T!f DžİŁZÄ LJĠdzə2!f İ2Älj! †ö5ö2zk †lj/2p LJĠ+ İR!f ýÄÜf ýTš!f Ö5 Ġlj22Ōk DžİŁZ †52zdž İ!q ýlj!lj! 22T!f DžİŁZ yurfÄ †52zdžhu Ġljəp Džl †öoŋŌTÜfÄ †öÄžü!f LJökööĠlj!f Ljdz 22T!f İ!q Ġlj!lkIj Džl 2TĠdzdz!f YĠŌP!f Ö5 Ö52T!f CĠlj!ü! Ġljkl/2p ĠnjöžZÄÜLJəλpordž!f pljZ DžÜCədzpI!f pljZ 22T!f †52zdž İ!q Nj5 Ġlj22Ōk İR!f 22T!f DžİŁZ KĠZÄurÄdz ĠnjöžZÄÜ!Üp!fÜÄoLj!f:Y 22T!f DžİŁZ †pžz †lj/2p

Ipöpz ÖNjÄ 22T!f Ö5 K5!D Ök!f KĜ5!dž!f DžNjD ĪŹ ĞĽ52zk DžĽÜDžknjö ĞdžhuÄ 22T!f DžŹZ Σ2pö Ğdž DžNjD
Yhu ĪŹ ĞĽ52zkÄ LJĞdžo2!f I2ÄĽhu 2ö2zk!f Ö5 ĞĽpöhu DžĽ 22T!f DžŹZ †öžNjD ĪŹ ĞNjöpzu 22zkĽj!ÜİpözkdžÄ
.I2ÄĽ!f İjöpNj İjÄŋÄ ýu5Ä Ğnj!Äžİj

İjĞĽpöhu †öoÜLJĞdžo2!f I2ÄĽ Ö5 İpÄŋÄdž!f †ö52T!f ĞöĜu! †Ľf2p LJĞ#5 ÖĽĞÄ!f ýT5!f †Pö Ğdžö5 ĞdžD
2džÜfÄ Y2Ĝu dž!fÄÜÖu Ğdž!f LJdže †!Üp †Ľf2p Ī!q ĞĽjİKĽjÜNjDžĞĽpDÄ ýzs!f 2ö2zk pöhu5Üýzs!f LJdže †Ľf2phu
ýİĽĽĽj DžĽ LJĞdžo2!f I2ÄĽ Ö5 Ğnjk!Üp †Ľf2pÄÜyöžŋ!fÜ ĪĽjÄdž!fÜp25dž!f NJZÄ2pÄ p!25ÜĞhu 2ö2zk!f Ö5 ĞNjöpzu OŹİj!
(ýÄzsöž!f Džİq ýZĜ5!f Džİq)ΣöT!f †Ľf2p Ī!q

Ö5 ĞĽpöžkzf pİİÄ †Ľf2p!f İjöpNj LJdž †TİPkĽdž NJĞĽĽj LJZ İ2ĞhuZ KĽĞ# Ök!fÜ†džKĞP!f Ī!q ĞĽjŋöhu †öĞŋİj Ö5 ýTĽj!
Uzhu Ä NöÄhü!f YĞk#!f Ä ÖĽjŋ LJhÜ 2TĽjž!f Ä Ī2TPdže! †žÜhu!f ΣĞİD Ğnjİjž 2pĞT dž ĪŹ fRNj ĞĽjŋöhu
. ĞNj2öΣ Ä 2ö2TĽk!f Ö5 ykdždž!f Ä 22T!f 2TĽkPdž Ä Ö5fÄ!f 22T!f Ä Ö52T †öhuŬk Ğ# yŋj2!f
†huZT DžĞZ ý#Töhu Džö2#!f LJ2İİ!f †Ľf2p LJ2 Önj5 ĞĽjknjŋfÄ Ök!f KĞhuÄZT!f LJZ ĞdžD

"†öhu!f fRNj Ö5 †TTPkdž!f KĞĽf2p!f 25Äk DžpZ YĽĞŋ Ī!q 2pĞT dž!f Uzhu LJfpl5 ĞuöD KĞhuÄZT!f LJdžÄ
.NJĽĽĞZqÄ NjŋöŋÄktu ĞĽjöİZ ýPöo Dž!Ä NJöİZ 22TÄ NJİu kof ĪR!f "LJf2T džÄhu ýöNİj RĞkĽÜf 2#Tİj 2öPÜf Ö5 Ä

†žǎ!f †ŀf2p! †öðžNjD Ljdž NjôĀkoř Gđž! II!fR Ā Ū†#FĜT!f yôuƒĀđž!f Ā †öňžž!f †žǎ!f LJĜ#žD DžNjD Ljdž žžŤ!f pžö
 .Njô žžžk!f ýŮP Ljdž Džžž!f fRnj žžžŤD žT#ŀŀ fRnj! Ā †ŀf2p!f ýôƒžđž ý# Őš †öňžž!f

[illegible]

İ ZÖTü ZGdZ " Ä "pÄnjedž Džöü! " " z z T!f ÖS İzŋÄdž ΣÄzp " Yčk# ÖS İz! z z T!f z özk Čŋ Gdž#
İ!q ýç Ljdž ýGİKljÜf Ä ýöÅok!f Ä zöžk!f : İz!!f ÖS Änj Ä :z öz T k!f Ä z z T!f " İZGhZ ÖS IIIR Ä "
(2)-ΘGöZ!f z öz Tk NJLidž Ä ýç

(3) "Žöžk!f Ä ýĀsk!f

(4). " GNj2ööžk ĩ D ӨGöžf žöžT_k NJldž Ä Ü žööžk_f ‡! ÄNj Ä Ü žöžT_k_f NJ ýGíö Ä žžT_f!":

Änj 22T!f ": ýÄlð Kðœ "Ö5fÄ!f 22T!f "Ö5 ll!fR Ä t3! 22T!f 2njlj ýþGñj 2Äkþþ!f 22Z Gözþ
NjKðwílk ýð N5ö2Tk Ä Ü LJGð2!f 22T LJð Ü 22T):2þTð ÄnjÄ Ü ýGœ ý!f ýGœ LJð Ýðwílk!f Ä 2ðö3k!f
LJðÄ Ü t!Gœv ý!f ýðz LJð Ä Ü 2l5 ý!q ýLj LJð NjKðœœ K2ð3k ýð ýfÄœÜf ÖhœGTh K52Tk ýGíð Ä Ü
(5)."Σ þz!f Äð ÜCGIT ý!q lþGz

(5) - هادی نهر الصرف الوافی، دار البازوری عمان ، الطبعة العربية 2011، ص 13.

.2öðzk!f Å ýÅork!f ÅNj DžnjKöhu!Gε pljZ 22T!f LJD ä2Lj 2ö2zk!f fRNj Ö5 Å

(1)" NJK2öε İD ET!f K52T ": ýÄlð †ðσ ÖljGηlj2!f NJ52zö Gdz#

Ö5 II!fR Å †ðÅorlj!f I2NjGÜ!f 2TÄ Ö5 †ö52T!f †öljhu!f 2Äp" Ö5 2Gηlj!f DžöNjJ2hu!f †5öÜ! NJK52Z LJðσ Ö5

(2)."ä2PD İ!q †njn LJdž Gnj52T [D Θö2!f 2ö2T k NJljðž Å Ü 2öðzk!f Å Yöü!K!f ÅNj ": I2GhuZ

LJdž NJ5ö2Gzk Kpßzk İÄžü!f ΣÄdžG!f Ö5 22T!f LJD 2ö2Gzk!f IjRNj ý† LJdž NJηKljKlj LJ LJ+džö Gdz5 NJljðž Å

İüz †huÜljö Ü İ2TPdž2!f pljZ 22T!f LJD UσÜlj Gljöðö LJöhu ÖK!f KÇ5ö2zk!f ýÜP LJdžÄ . 2PD İ!q YKÇ#

Å 2öðzk!f İljzdžhu LJÄþö 22T!f LJD †ðσ Gnjljöhu Gdzö5 †hu2GIdž ä2PÜ 2ö2Gzk!f þηlj LJðσ Ö5 ÜþσfÄ İljzdž

. Y2z!f LJöhu f2GTKljf 2λ#Üf Å 2ÄnjTdz!f İljzdž!f ÅNj fRNj Å ýöÅork!f

:fθúvT!f

Gdz# 2öðzk LJdž GnjöüZ D2Üö Gdz Å †dzü!f †ljf2pñ Džknjö İR!f DžüZ!f 22T!f 2huKzö5 †ðσÜÜTÜf †ðσGlj!f LJdž Gdzö

22T!f DžüZ ":ýÄlð †ðσ U†ÄZ LJGhuZT! 22T!f DžüZ Ö5 "þf2!f " Ö5 CÇη þl! Å . †öljhuÜf †ljf2pñ Džknjö

†dzü!f †öljhu †ljf2p Ö5 †KPDž 22T!f DžüZ LJÜ .LJf2l!f †dzþP! Kurnlj ÖK!f †öhu2z!f DžÄüZ!f ýñD LJdž

Å (3)." LJf2l!f Nñ CÇη äR!f äÄKljdz!f LJZ 2f2σljÜf LJdž †öhu2z!f †žü!f DžTzlj GnjöPÄK DžK fRf ÖK!f †öhu2z!f

Å IjßZfÄlñ 22T!f DžüZ5 Ü LJf2l!f †dzþP! GnjðžÄp LJÇ# ÖK!f DžÄüZ!f LJdž ÅNj 22T!f DžüZ LJD Öljzö Gdz fRNj

.GnjljZ 22σljö Ü Å LJf2l!f İÜP İüz 2öljö LJGljÜf ýznö NJljöljfÄp

DžüZ †öhu2z!f CÇdzüZ 22zö ": NJÄlñ " Ö52T!f †öhuÜK!f " Ö5 22T!f Öσñf2!f LJÇdzö2!f þñZ 22zö Gdz#

Å Gñf2Zq Kljö! ÖK!f †öljhuÜf IjRNj ýfÄσD Å †öhu2z!f †öljhuÜf †εGöT †ö5ö# Nñ 22zk İR!f DžüZ!f NJljñ 22T!f

(4)." †dzü!f †öljhu! †ljf2p NJLD İüz 22T!f fÄdžñ5 CÇdzþl!f Y2z!f LJD II!fR Öljðž Å. fCÇljñ Ü

†öljhuD þZfÄp LJZ NJö5 †σñö DžüZ ÅNj": NJÄlñ " 22T!f 2TKPDž " Ö5 Öüur5!f İþGñj!f þñZ NJ52zö LJðσ Ö5

. †öhu2ZÜf 2öε GnjðžG#σD Å Gñj!fÄσD Å †öhu2z!f †dzü!f

2öε GnjðžG#σD Ö5 Å Gñjö5 †σñö Å †öhu2z!f †dzü!f †öljhuD Džknjö 22T!f LJD †huGlj!f 2ö2zk!f LJdž NJηKljKlj LJdž Å

(5) †öhu2ZÜf

(1)- الزنجاني، مختصر التصريف في فن الصرف ، ت، سالم مكرم ، المكتبة الزهرية للتراث ، ط8، 1997، ص 25.

(2)- لطيفة إبراهيم النجار، دور البنية الصرفية في وصف الظاهرة النحوية، دار البشير، عمان، ط1، 1994، ص 25.

(3)- شعبان عوض العبيري الرائد في علم الصرف، دار الكتب الوطنية، بنغازي ليبيا، ط1، 2008، ص 9

(4)- عبد الراجحي ، التطبيق الصرفي، دار المسيرة ، عمان ، ط1، 2008، ص 17.

(5)- عبد الهادي الفضلي، مختصر الصرف، دار القلم، بيروت/ لبنان، ص8.

: εβτ||ε !‡Υ υτєNj

(1) أبو الفتح عثمان بن جنين المنصف، ج3، ت: عبد الله أمين إبراهيم مصطفى، مطبعة مصطفى الحلبي، القاهرة، ط1، 196، ص 279-280.
(2) أبو الحسن علي بن مؤمن ابن عصفور، المتعمق الكبير في التصريف، تحقيق فخر الدين قباوة، مكتبة لبنان ناشرون لبنان، ط1، 1996، ص 33.
(3) عبد الله بن يوسف الجديع، المنهاج المختصر في علمي النحو والصرف، الجديع للبحث والاستشارات بريطانيا، ط3، 2007، ص 12.
(4) محمد سالم محسن، تصريف الأفعال والأسماء في ضوء أساليب القرآن، دار الكتاب العربي، بيروت، ط1، 1987.
(5) محمد بن أحمد الحملاوي، شتد العرف في فن الصرف، ص 31.

Āles form des mot KĠdžī!f Ġō T t l f 2p h DžĀlōĀ la morphogic Y Ljōh 2z f Ljōl pōdž!f LjōōĀzī!f Ġdž D
 .DžĠ l l j Ūf y h k Ū t! Ūp K f R tō52 T l pōĀ 2z T D Nj5 T Āh la formation des mots Ġnj k Ġō T
 Oη2ak ĠĠdž l Ūf Ljōž t ĠIT l j Ūf Ljōž Ljōl pōdž!f y l Āk Ā l pōp h tōl j h D l l Ġ l j Nj K 2h j U p l5 2 T Ġdž!f Y ĠōP!f Ō5 Ġdž D
 ĠĠl j h!f Ō5 Y Ā u Ādž!f f R Nj LjZ t pōp!f ĠĠh p p Ā 2 ōk k l j z dž h Džōl p Ūf Ljōž Džōl p āk Ā Y p h R k!f l j z dž!f tōĀ η 2 Ūf Ljōž
 Ġnj l j dž Ā Ū Y ĠōP!f Ō5 l p Ādž tōl j h D p h Āk Ā " : Njō5 ĠĠh tōp Ū t T Ġk z p Ādžōdž! 2 T Ġdž!f Y ĠōP!f Ō5 Ō52 T!f
 Ū t l j η z dž Ū t l jōp dž Ū Y Nj R dž Ū Ljōk l j dž Ū yō R dž Ū t l jōl j dž : Ō5 Džōdž!f t Ġ T D Σ Ġ l j f U z h Dž Nj Āk : y z s dž k ĠĠl j h
 (1) "Lj η z Ū yōp Ū Y Nj R Ū Lj k l j Ū y R Ū t l j : y T Ūf Ō5 l p f z Ō Nj Ā .... Lj Ā η z dž Ā

: h k l j q ō l l e h l j z p T l l e h l j dž Ū e t t q T q

l 2 T Ġdž l pōp h t! Ūp K f R Ġnj l j D - 1

. t l jōp p!f U Ġ5! Ūf Ā D l p dž Ġ Ġ!f ĠĠdž l Ūf Ljōž Ġnj k ĠIT dž U z h Lj D - 2

Lj k l j dž k : Āō l j ü y 2 ū t l j z Ā : y l dž pōdž ĠĠl j h Ljōž ĠIT dž Ġnj u z h l k ā5 Ū t ĠIT Ūf l 5 y l Ā k k Ġnj l j D - 3

2 Ā l Ā Ū Ū : Nj Ā p Ljōž 2 k p D : Ū Ū Ā Ū Ā! Ljōž 2 k p D Ā Ā! : Āō l j K Ġōl j h dž!f Ljōž t ĠIT Ūf zō η k Ġnj l j D - 4

Ū ā k ā k Ū Ġ h Ġ h : Āō l j K f Ā T Ūf Ljōž t ĠIT Ūf Ā Ū " 2 ōk " Ljōž ĠIT dž Ū 2 ōōk Ū 2 ōk Ā Ū 2 Ā l y Ġp :
 . ā l ā l Ū ā ā ā l

y p Āō : ĠĠdž p l!f y Āp l j z Ġ Ġōp ĠĠdžōp!f y Āp l j z Ġ Ġōp tōĠōp!f 2 Ġ T k p f l q Ġ l j Ġōō D ā η l k Ġnj l j D - 5

Y l 2 l Ā Ū Ljōk l Ā p!f Ljōh yō η k t z dž Ġ . Ljōō l j dž Ā yō f 2 l f Ljōž K Āō l j dž Ū Ljōō 2 l Āō l j Ū y dž l ō
 . Ljōl j h! Ā Ġō 2 Ā l Ljōh yō η k t z dž Ġ Ū

Ljōō Z Ūf ĠĠdž l D Ljōž t ĠIT Ū Ġ5 Ū tōdžīz!f t η Ġōī! tōhōl k Ljōō Z Ūf ĠĠdž l D Ljōž t ĠIT Ūf Ō5 K z l Ā k Ġnj l j D - 6

. l 2 Ā 2 u Nj h y dž zō Ā Ū pō l dž 2 ō Ġ Ā 2 f Ġ Ġ

: Nj ō l l f Ġ z p T l l e ! Y h s ū Y

DžĀlž!f l j R Nj Ljōž Ā Ū U z h!f Ġnj u z h! t dž p Ġ P O h T k5 Ū Ġnj l j h D Ġdžō5 K Ġp ū z Ġnj ō h 2 k DžĀlž!f yōdž η Lj D 2 Ā 2 z dž!f Ljōž
 y f Āō D Nj h 2 2 zō Džī z 2 h k zō l R!f Āō l j!f Ġnj l j dž Ā DžĀlž!f 2 l k p dž K Ġp ū z 2 P Ūf Ā Nj Nj ō h 2 k l R!f 2 2 T!f
 Lj ū dž k dž Ġdž nj l j z y Ā l!f Lj k džō Ō kō Āō l j! Ġ h l pōō Ā t p ū z Nj ō h 2 k 2 2 T!f Ā . f ĠĠl j h Ā Ġ h f 2 z f Dž ū h!f 2 P f Ā D
 Dž l f "ō 2 Ġ p" t džī k Lj D K 5 2 Z f R f Ūf " Ġ h Ġ k k " ū l dž t džī k!f y p Ādž 2 2 z k Lj D yōō k l k ū K l j ā5 Ū U z h!f Ġdž nj u z h!
 Lj D Ġdž k "ō 2 Ġ p" t džī k!f tō52 T!f tōl j h!f t 5 2 z dž h Ū q " Ġ h Ġ k k " t džī k!f tō Āō l j!f t sō Ū Ā!f 2 2 z k Ū l l j D l D Ū y z Ġ5

(1) - محمود عكاشة، البناء الصرفية في الخطاب المعاصر، الأكاديمية الحديثة للكتاب الجامعي القاهرة، 2009، ص 46.

İp̄f̄Ḡs!f Ö5 Ljöd̄z̄z̄!f Ljōh t̄l̄T!f O'urkkĀ Ü Ğnj̄k̄öl̄j̄h̄ D̄ġknjō 22T!f LjD Ljōσ Ö5 Ü t̄d̄z̄l̄!f 2P̄ah̄ D̄ġknjō 22T!f
LjĀ# Ö5 22T!f t̄p̄ūz̄ Öñk̄k̄ Ā .K̄Ḡd̄z̄l̄!f U'zhu Ȳf̄2Z̄q D̄znj5 Ö5 22T!f D̄z̄l̄z̄ Ğnjōp̄d̄ō Ök!f t̄l̄ōñ̄!
Ljōh t̄p̄ūz̄!Ḡ# Āσ̄l̄!f Ljōh Ā Nj̄l̄jōh t̄p̄ūz̄!f Ā Nj! p̄nj̄d̄z̄d̄ Ā ȳd̄z̄#d̄z̄ Ānj5 Ü Āσ̄l̄!f t̄l̄f̄2p̄! t̄ō2Ā2ur t̄d̄p̄l̄d̄z̄ 22T!f
ȳĀl̄ō t̄ōσ "p̄d̄z̄z̄!f " Nj̄h̄Ḡk̄# Ö5 Āσ̄l̄!f Ā 22T!f Ljōh t̄p̄ūz̄!f Ölj̄ġ̄η2# Ḡd̄z̄# Nj̄l̄sl̄j C̄ġl̄j̄h̄!f Ā C̄ġl̄j̄h̄!f İp̄Ḡd̄z̄
(1). "Āσ̄l̄!f Ȳk̄# Ö5 t̄!Ḡl̄ Ȳġh̄ Ānj5 2ō2T̄k!f":

hullūq̄ll̄f̄ġ ġ̄p̄T̄ll̄c̄ h̄s̄ūY

İj̄R̄Nj̄ Lj̄d̄z̄Ā Ü U'zhu!f Ğnj̄ur̄zhu! t̄T̄ūP̄ O'ur̄T̄k̄5 Ü Ğnj̄l̄jōh Ḡd̄z̄ō5 K̄ġp̄ūz̄ Ğnj̄ōh̄2k̄ D̄z̄Āl̄z̄!f ȳōd̄z̄η LjD t̄5Ā2z̄d̄z̄!f Lj̄d̄z̄
Nj̄h̄ 22z̄ō D̄z̄l̄z̄ 2h̄k̄z̄ō İR̄!f Āσ̄l̄!f Ğnj̄l̄j̄d̄z̄Ā D̄z̄Āl̄z̄!f 2ñk̄P̄d̄z̄ ȳd̄z̄ K̄ġp̄ūz̄ 2P̄ūf̄ Ānj̄ Nj̄ōh̄2k̄ İR̄!f 22T!f D̄z̄Āl̄z̄!
Lj̄ūd̄z̄#d̄z̄ Ḡd̄zn̄l̄j̄z̄ ȳĀl̄!f Lj̄#d̄z̄ō İk̄σ ÜĀσ̄l̄!Ḡh̄ İp̄ōUĀ t̄p̄ūz̄ Nj̄ōh̄2k̄ 22T!fĀ Üf̄C̄ġl̄j̄h̄Ā Ğh̄f̄2Z̄q D̄z̄ū#f̄ 2P̄f̄ĀD̄ ȳĀσ̄D̄
D̄z̄l̄f̄ "ē2ġp̄ " t̄d̄z̄l̄!f LjD K̄52Z̄ f̄R̄q Ūq̄ "Ğh̄Ḡk̄# " ūl̄d̄z̄ t̄d̄z̄l̄!f ȳp̄Ād̄z̄ 22zk̄ LjD ȳōσ̄k̄l̄k̄ Ū K̄l̄j̄ā5 : U'zhu!f Ḡd̄zn̄j̄ur̄zhu!
LjD Ḡd̄z̄# "ē2ġp̄" t̄d̄z̄l̄!f t̄ō52T̄!f t̄ōlj̄h̄!f t̄52z̄d̄z̄h̄ Ūq̄ "Ğh̄Ḡk̄# " t̄d̄z̄l̄!f t̄ōĀσ̄l̄!f t̄s̄ōUĀ!f 22zk̄ Ū İl̄j̄D̄ İD̄ Ü ȳZ̄Ḡ5
Ök!f t̄ōñ̄!
İp̄f̄Ḡs!f Ö5 Lj̄ōd̄z̄l̄z̄!f Ljōh t̄l̄T!f O'urkkĀ Ğnj̄l̄jōh̄ D̄ġknjō 22T!f LjD Ljōσ Ö5 t̄d̄z̄l̄!f 2P̄ah̄ D̄ġknjō Āσ̄l̄!f
.K̄Ḡd̄z̄l̄!f U'zhu Ȳf̄2Z̄q D̄znj5 Ö5 22T!f D̄z̄l̄z̄ Ğnjōp̄d̄ō
t̄p̄ūz̄!f Ā Nj! p̄nj̄d̄z̄d̄Ā t̄l̄d̄z̄#d̄z̄ Ānj5 ÜĀσ̄l̄!f t̄l̄f̄2p̄! t̄ō2Ā2ur t̄d̄p̄l̄d̄z̄ 22T!f LjĀ# Ö5 22T!f t̄p̄ūz̄ İñk̄k̄Ā
t̄h̄Ḡk̄# Ö5 Āσ̄l̄!fĀ 22T!f Ljōh t̄p̄ūz̄!f Ölj̄ġ̄η2η!f Ḡd̄z̄# Nj̄l̄sl̄j C̄ġl̄j̄h̄!fĀ C̄ġl̄j̄h̄!f İp̄Ḡd̄z̄ Ljōh t̄p̄ūz̄!Ḡ# Āσ̄l̄!f LjōhĀ Nj̄l̄jōh̄
(1). "Āσ̄l̄!f Ȳk̄# Ö5 K̄h̄Ḡl̄ Ȳġh̄ Ānj5 2ō2T̄k!f " ȳĀl̄ō t̄ōσ "p̄d̄z̄z̄!f "

hullūq̄ll̄f̄ġ ġ̄p̄T̄ll̄c̄ h̄s̄ūY

(1) - عبد القاهر الجرجاني، العمد كتاب في التصريف ، ت : الدراوي زهرات، دار المعارف، القاهرة، ط3، 1993، ص 37.

+!Üp!Ghu ʔh2k +pūZ II GijNj LJD II T Ū LJ35ÜÄoLj!Ghu IpóʔÄ +pūZ NJʔh2k 22T!f LJD GijpñÄ Gdz#
 +ö2Ulj ýÄGijkö ȳp!f +zñ!f Dñiz Ljd Y25!f II!R ÄD ȳLjzdz!f Σ2pö ȳR!f Dñiz!f ÖNj LJöðÄzñ!f DZUzdž pljZ +!f!p!fÄ
 ppÄ.NJöñZ ýpk ȳLjzdzÄ +!Üp Gnj! +dzñ!f!f IjþNj LJD NJö5 II T Ū Gdzdz5Ü+dzñ!f!f Σ2pö 22T!f Dñiz LJG# fR35 ȳLjzdz!f
 äÄk!dz!f 2öžh DžÄlk Ū +zñ!f** ýÄlk +öσ Gnj!ÜpÄ +dzñ!f!f LJöhu +pūz!f ȳ!q ÖLjfpöžσ!f 2Ghu +ñöþP K2GTD
 fþNj LJD NJö5 II T GdzÄ.+dzñ!f!f ȳLjzdz Öljzk UσŪlj Gdz# +!Üp!G5.Gnj!ÜpÄ +dzñ!f!f LJöhu +pūz!Ghu Öljzö ȳR!f Ö!Üp!f
 .⁽¹⁾*Džñ!f!f Ö5 +ö!G!Üf þzfÄl!f Ljdž 2ölj# KðhÄk ȳñZ þzG!ö f2öhu# 2öžak NJKöGöʔ LJöhu ýdzσö ȳLjzdz!f
 DžNj!2lj Ū G!p Ūq Džñ!f!f Ö5 +ö!Gó!f!f +ö52T!f +öljhuÜf þöþσK Ö5 +!Üp!f +ödzNjd ȳñZ ÄñjhuLj þp Cödzþl!f LJöðÄzñ!fG5
 .Gnjhu +TGP GhuGhu Gnj! LJÄþ25ö

Ljdž +ö52T!f +öljhuÜf Ljdž þþZ +!Üp ȳ!q NJhuLj þp ūždz NJöÄhó!5Ü+ö52T!f +!Üp!f YÄuÄdžh LJöðÄzñ!f DžKNjd þl!Ä
 .+ö52T!f +!Üp!f LJfÄljZ KσK LJÄ#k LJD LJÄþ YGK#f!f +σGhuž ýŪP
 "LJD2l!f ÖljGdz" +hGK# Ö5 σu!fÄ fþNjÄ +ö52T!f +!Üp!f YÄuÄdžh C!2l!f DžKNj!f Gdz#
 LJD ȳ!q fþNj Ljdž f Pñlj Džö2#f!f LJD2l!f KöD Ö5 þ2k Ök!f +!Üp!f Kfþ +ö52T!f +öljhu!f þljZ 2lö LJG# þq
 KÜÜþ!f Kfþ +ö52T!f +öljhu!f þþzk Ö5 +ödzNjd Ljdž Gnj! Gdz! +ö52T!f +!Üp!f YÄuÄdžh f2ök# ÄdzKNj!f þpÜLJöðÄzñ!f
 .+sñkPdz!f

:εþTIIε !Y I fYNjTñpž

KGZÄuÄdž 22T!f Dñiz! LJD Ö5 II TŪÄ NJÄGσhÜ NpŪŪlj!f +Ūl! LJÄ#ö YÄuÄdž LJG# ȳD +σhu ýGñdz ý#!
 Ljdž Gnj! U2zö GdzÄ Ū GnjKGFöNjÄ Gnj2ÄT +öσ Ljdž Kfþ25dz!f LJZ NJö5 +σhuö 22T!f Dñiz5 NJhu +TGPÄ NJ2pö
 ÜLJ#ö GdzñjdzÄ Gnj!fÄσD +öσ Ljdž LJöhu2z!f UG5!Üf ÄNj 22T!f YÄuÄdžÄ II!R ȳ!q GdzÄ ýfþhuqÄ ýŪZqÄ +σT
 ýzs!fÄ LJ#dzkdž!f Dž!Üf +dzñ!f!f Ljdž ʔl5 LJöZÄlj! +lj2þ NJlžhu 22T!f LJfþödz LJÄþþσö Y2z!f Cödzñiz LJ35
 +öljhu ʔ5Ä ȳñZ CöTö Gdz# Σf2þ!f Gnj52Tö Ök!f +öljhuÜf YÄuÄdž " þdzñ!f Ö5 ÖljGñ2ñ!f ýÄlö Gdz# 22Tkdž!f
 .⁽²⁾ " OöσT!f Ljdž +zÄdz!dz ä2PD

NJ!ÄGijkö ŪÄ +ödz!Üf Ö5 +lj#dzkdž!f Cödz!Üf +lj2þ 22T!f Dñiz ýÄGijkö " þþT!f fþNj Ö5 2dz!Üf +ñf2þ ýÄlöÄ
 .⁽³⁾ " +öljhuž!f Cödz!Üf +lj2þ

(1) - خديجة زيار الحمداني، أبحاث صرفية، دار صناء للنشر والتوزيع، عمان، ط1، 2010، ص 108.

(2) - الجرجاني، العمد كتاب في التصريف، ص 41.

(3) - دراجي الأسمر، المفصل في علم الصرف، دار الكتب العلمية، بيروت / لبنان، ط1، 1993، ص 403.

ΚΓλζρ ÜýÇñð 2ΤκΙð Çð÷ Ü þðçñ!f 2ðç ýzs!fÄ Öljñðð 2ðç!f DžlŮf Äñj 22Τ!f YÄurÄðð LJ35 NjðlZÄ
 . f52Τ κðð!f ýÇz5ŮfÄ fLj÷ðçκðð!f ÇÇððlŮf İñz 22Τ!f

LJD ʔ2Tñ ýz5 Džf Çððl f ΚljÇ÷ ÇfÄl Çñj2ñjÄñÄ ÇñjκfR Ö5 fðñ2z!f ΚÇððl÷!f 22Τ!f YÄurÄðð LJÇ÷ Çljñj LJððÄ
 ÇÇljññ! fððzñð!f ÇÇððlŮÇ÷ ΚÇðljñðð!f ýÄÇljκð Ů 22Τ!f Dñlñz5 Çðljñðð Ů Çñ2zð ýzs!f ÄD DžlŮf İ!R LJÄ÷ð
 . Öljzðð!f DðD ʔ5ñ!f ÖZfþ!f LJÇ÷ ÇfÄl fñ2Çz!f Κf2ððçκ!f LJðð Çñjð5 Çðð f52zðð!f İþðçñ!f ýÇz5ŮfÄ
 :22Τ!f YÄurÄðð Ö5 2ð!ðκ!f

Äñj İ!R İñz ýðlþ 2ñ÷ðÄ Dñjðþ! Çðð ÇððÇðçκñj!f 2ñ÷ŮfÄ LJððÄzñ!f þljz Ůþñ 2ñ÷Ůf ýññfÄðð!f LJðð 22Τ!f þzð
 :Çððñj LJÇððñjðð LJÇñÇκ÷ 22Τ!f Ö5 Öljñ LJñŮÄ YÄurÄðð!f fRñj Ö5 Κ2Tlj Öκ!f ΚÇs!ððð!f fðð÷
:çİþTñç Nþl İz çTððññç :ññjŮç

.ÇððñT İç2 Çðð f2ÇκPðð Çñljññ ÇljzÄðð ÖljzÇðð!f Çñjð5 fññκ Öκ!f İ2ðñ÷!f Çf2Ůf Njð5 ç2T İR!f YÇκ÷!f ÄñjÄ
:İñj÷ðññç çİþTñç :İðfκñç

.þðþþ Çñðκ2κ NjκÇZÄurÄðð Yκ2 LJÄþñP LJñf LJŮ Ů 22Τ!f 2ÄŮκ Ö5 İ2ðñ÷ İÄŮP þzñÄ
 2ð2Τκ!f þfÇþþ Ö5 ÇððPñ ÇñÇκ÷ (İ2ññj 4) LJ2l!f ÇÇððñz LJððf Yþððð!f þzñl þððñð LJñ DžlŮ!f yññ þþÄ
 fðþñ YÇκ÷!f Ö5 2ñ÷Ůf YljÇñ!f LJJD 2ðç ŮLJðððþlκðð!f fððfŮf LJZ ÇñjÇ÷ñ NjİfÇþþÄ 2ð2Τκ!f ýñz Njð5 Džñ Ů
 .ΚÄzlj!fÄ 2þç Τðð!fÄ fññlκlðð!fÄ fðññÇðð!f ýÇz5Ůf LJZ

ýðññ!f YÇκ÷ Ö5Ä " ýÄlð fðñ YÄurÄðð!f fRñj LJZ fðþñ 2ñlj İþÇñj! Ö5fÄ!f 22Τ!f Ö5 ÇÇñ þþÄ
 LJÇððz!f Öððl!fÄ 2þç Τðð!fÄ fðljñðÄ Ů2ðl÷κ!f YÄðññ÷ Ů fðññðð fð52Τ ΚÇZÄurÄðð (ùñj339) ÖñÇñzñ!
 .⁽¹⁾ İ!R 2ðçÄ f!ÇððŮfÄ DžÇçþŮf ýÄzsdž!fÄ ýZÇs!f Çð ΤÄ LJÇ÷ðð!fÄ

ý÷ İŮçκ þçκκ DžÇlþð İñz ÄñjÄ (ùñj646K) YñÇñ!f LJñŮ fð5ÇT!f YÇκ÷ fðññðð!f fð52Τ!f Yκ÷!f LJððÄ
 Y2Çññð!fÄ ÖññÇðð!f Äñlj LJðð Ů fñÇññ! LJÄ÷κ Öκ!f fðljñŮf DžlŮ ŮfðlŮljðð Yðκ2κñ 22Τ!f ΚÇZÄurÄðð
 2ðçÄ yðññ!fÄ YÄTðð!fÄ ççΤðð!fÄ Nj!Ůf Džl!fÄ LJÇ÷ðð!fÄ LJÇððz!f Džl!fÄ ŮLJðð!Äzsdž!fÄ LJððZÇs!f Çð ΤÄ Ů2ððŮfÄ
 . İ!R

ýfÇlðð Njð5 Ůljñ fð52Τ!f fñ2Çzðð!f Yκ÷ 2ñjTð LJðð 2ð2Τκ!f Ö5 yκðððð!f " 2ÄñTz LJñf YÇκ÷ þzð Çðð÷
 .Njñκ÷ 2ñjTð LJðð LJÇ÷5 þñjÄT!fÄ fññððŮfÄ WÇñññ!fÄ 2ðlκ!fÄ ýðñzκ!Çñ ÇððÄZþðð 2ð2Τκ!f
 :2ðñ÷!f fðñ2z!f 22Τ!f Yκ÷ LJððÄ

(1) - هادي نهر، الصرف الوافي، ص 19.

- Öljfþöðž! 22T!f Džž Ö5 22W!f tNjəlj

. İ2GhLjÜf LjhÜ 222Tklf Ö5 əñĀ!f

.İ2ðλ#f NjσĀ2T Ö5 222Tklf Ö5 İ2z!f

.İİ!Gđž LjhÜ 222Tklf İ2Ā2u Ö5 222zklf

İ2ðλ#f NjσĀ2TĀ t5ðljσ ÖhÜ YĀTLjđž!f 2ĀTİđž!f

.ĠnjσĀ2TĀ İİ!Gđž LjhÜ ýĠz5Üf tðžÜ

:xþTİē !Y hŭŹljç

ýİðÜ LJAT!f ýðñ 2pİ!f Σ 2slj Džž ĀNjĀÜĠNjþðþokĀ tðh2z!f tžŭ!f þZFĀp Kðhλk Ö5 tž!Ġh tðdžNjD 22T!f Džž!

:Ökăð Ġđžö5 NjKðdžNjD O'urkkĴĀ.Nljđž 2!þp DžurZD LJþð Dž! LJq ĀoLj!f LJZ tðdžNjD

LJdž Y2z!f Džŭ# ýĀT D 22zk NjhĀÜtðh2z!f LJ2ðdž NljÜÜWĠökoq DžKð tðh2z!f ýNjD yðdžñ Njð!q WĠkoš Džž ĀNj*

.tðŭPþ!f þFĀ2e!f

Üq 2þĠTđž!f İİk 22zk ÜĀÜ İþþzkdž!f ĠNj2þĠTđž t52zdžh Üq ÖljĠzđž!f İİk þþokk Ü t5ŭkPđž LJĠzđž þþokk Njh*

.222Tklf Džž t52zdžh

.Nljđž tž!f LJdž 2ðh# Ġ2ñ þPđð İþ!f ΣĠö!f t52zdž İ!q ýTĀð 222Tklf Džž tð2W LJZ*

.Y2z!f ýhup LJdž Ġnjh tŬljĀ KzurĀ Ġđž# tðh2z!f tðžŭ!fĠĠh tŬlj!f İŭZ 2fþpÜ!f*

.İĀž!f Öh2z!f Kf2klf İþĠđž Džnj5*

.tĠITljÜf t52zdž İ!q ýTĀð 22T!f Džž tð2W LJZ*

KŬ2 LJdž LJĠljÜf Džžŭ 222Tklf Džž ýursh**22T!f tðdžNjD Ö5 İĀŭđžo!f þðzoD LJh þðžođž ýĀİð

.⁽¹⁾**LJσŭ!f LJdž LJĠlj!f TžðĀŭtŬlj!f

.⁽²⁾**Kfþ25đž!f Ö5 2Wp!f LJZ LJĠljŭ!f LJĀTÜthĠk#f Ö5 tžŭ!f LJĀljþp İĠZf2đž**Ġurð ýĀİðĀ

(1) - محمد بن أحمد الحملاوي ،شدذا العرف في فن الصرف،ص16

(2) - نفس المرجع ، ص 49.

I ǪǫǪǪ ǪǫǪǪ ǪǫǪǪ ǪǪǪ II

[illegible]

Žānjdzŋ!f ýĀp Ō5 †ō#dz I2Ā!f lĳRŊj " ýĀlō †ōσ Σ!pĳŪ! Ŭōσdz!f Žōl5k Ō5 Cġŋ : ųpŋjzllfġ ġųpyHġ
 " Ō5 Ljdž Nj!zĳlō " ŌŊjĀ †ĳōpdz ŌŊj †ōc āĀĳ NĳjzĀ LjŪĀl!f ΣGħz Ljħf LjZĀ pĀzĳdz Ljħf ýĀp Ō5 †ōĳpdz
 pZz!f pzhv K!zĳ ŽōzT!f ŽσTdz!f Ō5 LJĀĳdzP!fĀ †ĳdzġP!f ĢjħōkzK 78 ĢŋjKġōD pþZ ⁽¹⁾ŬŽŪfĀ KfĀĢdzĳ!f
 Ōk!f ŽĀĳ!f Ljdž Ū I2Āĳ!f Ō5 †!ŭŋ!f Ŭ5! ŽþRō Dz! "LjĢdzōz!f " Ljĳσ!f Ÿf CġdzĳD Ljdž DzĳĢu I2Āĳ!f Kġpħ
 CŌT ýþ! " ŽōzT!f †ōpσ!f Ō5 þzĀ Ģdzþ LjzCĳ!f ΣĀzžv ŽžzK ŌŊjĀ †ōdzŭĳŪf ĳōĳz!f ýĀT^D N!ĢzK
 ŪĀ ĲTσk Ū Ōk!f ĳþĢħz Ĳž Ĳ!ĢzK Ÿf Dzĳĳ þfþzKħ KġpKħf þpĀ " Ljdžōz!f I2Āĳ LjzCĳ!f ΣĀzžĀ ΣĀzž
 ĳ ⁽²⁾ " Ljžōdz!f yurĀĀ ĢŋjzžC Cġdzĳ!fĀ " Ÿf Dzĳĳ ŽþR Ō5 KĢōŪf Kħŋjĳ^D DĀĀ LjzCĳ!f DžōžzK ĢŋjzžōžŬ Ō5Ā þzK
⁽³⁾ " DžŊĢġōžōĳħ LJĀdzžŋdz!f Žžzō " Ljōdzžŋdz!f ýĢσ Kuržž DĀĀ
⁽⁴⁾ "LjĢĳĳŋ Nħz Dzĳĳdz ŽġP LjdžĀ " Cfþzĳ!f Ljōĳĳĳdz!f ýĢσĀ
⁽⁵⁾ " DzžþŪfĀ ýŭŋ!f ĲR Ĳħz Dzĳĳ ĲžĢħ " Njōžž Cĳĳĳ!fĀ Ĳ!ĢzK Ÿf þōdzσħ I2Āĳ!f KdzKpĀ
 : I2Āĳ!f ĳĲŊj Kfžōdzž LjdžĀ

Öhüjü! ýGp Dz T GZ LJh Σöp LJD ýÄz GdžÄ ...K Gdžü#!f t l G l j k v t l i ö d ž n Ğnj l D l z Ä l !f l j R n j Ö5 l z ö d ž z l #D -
 .LJ G d ž o z !f l z Ä l N j ö i z D z l 5 : l l ö i z ý z l D G d ž o z ý k f " D ž i l Ğ N j ö i z Y f ý l T

(40) - الرحمان
(78) - الرحمان⁽⁵⁾

2džAdž IjüZDÄ špždž! NjüžlDÄ ÜIÄüo! NjüžZ LjDÄ ÜIÄüo! Nj! LjD YfÄ ýG15 ÜKf2dž † üÄ GnjpGZa5 GnjpZD ýG15
ýGdžñ Yh1h Σöp Džl1D †öfÄ2!f IjRNj Ös5 ÜYf ýÄ12 II1DÄ Yf Üq Nj!q Ü LjD pñjTD G1DÄ Ü2Tñ fRNj ýÄ1ö GdžÄ
. I2Ä1!f IjRNj

: DžDžÖp1e YpNj2 ünJRdž fG2

fRQÄ " Džnj1Z Ö†odž!f Ljö+2Tdž!f ýÄp ÄNj LjDžo2!f I2Ä1 ýÄ21j Yh1 LjD ýöpÄ Gnjh G1GP ýÄ21j I2Ä1 ý! LjD
(1) "f2Ä51j DžNjpf2Ä G12džak Gdž! pñ1L1D LjDžo2!f GdžÄ fÄ!Gp LjDžo2!f GdžÄ fÄ!Gp LjDžo2!f fÄpñ1f Džnj! ýöp

فتكون تسميتها باعتبار إضافة سورة إلى الرحمن.

وقيل هذه السورة نزلت بسبب قول المشركين في النبي صلى الله عليه وسلم " إنما يعلمه بشر" (2) أي يعلمه القرآن وجاء في أضواء البيان حيث يقول التنقيطي " قوله تعالى " الرحمن 1 علم القرآن 2" قال بعض أهل العلم " نزلت هذه الآية لما تجاهل الكفار الرحمن جل وعلا كما ذكره الله عنهم في قوله تعالى " وإذا قيل لهم اسجدوا للرحمن قالوا وما الرحمن" (3).

ورد أيضا أن أبو بكر الصديق رضي الله عنه ذكر ذات يوم القيامة والموازين والجنة والنار فقال ودت أني كنت خضراء من هذه الخضرة تأتي علي بهيمة تأكلني وأني لم أخلق ، فنزل قوله تعالى " ولمن خاف مقام ربه جنتان" (4).

فضل السورة: عن جابر رضي الله عنه قال : خرج رسول الله صلى الله عليه وسلم على أصحابه فقرأ عليهم سورة الرحمن من أولها لآخرها ، فسكنوا فقال " لقد قرأتها على الجن ليلة الجن ، فكانوا أحسن مردودا منكم ، كنت كلما أتيت على " فبأي ألاء ربكما تكذبان " قالوا لاشيء من نعمك ربنا نكذب فلك الحمد "

عن علي سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول : " لكل شيء عروس وعروس القرآن الرحمن " وعن أنس قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم ، يوتر بتسع ركعات فلما أنس وتقل أوتر بسبع فصلى ركعتين وهو يجلس فقرأ فيها الرحمن والواقعة عن ابن زيد قال كان أول مفصل ابن مسعود الرحمن.

(1) - الفرقان (60)

(2) - النحل (103)

(3) - الشنقيطي، أضواء البيان، م 7، دار علم الفوائد، ص 783.

(4) - الرحمن (46)

:üy2llE DžDžR ÚNjç

DžkNjç pI!ÄÜDžÜ#!f ĞnjLjdz 2!äkö Ök!f tðlðf2!f tðžü#!f DžĠlpD ÄnjSÜtðh2z!f tðdžñ!f ČĠlġh Ö5 Džnjdz LJ#2 ýzs!f Ğdžnjdz Ġlġ#dz ýžTð ýzs!f LJÐ fÄ#2pDÄ tðÄž!fÄ tðÄoLj!f DžnjÄoĞhðž Ö5 ýzs!f t!aġdžh LJÄłpðdž!fÄ ČĠdžpI!f IġoLj!f .ä2PÜf KĠžü!f pFĠ Ö5ÄÜtðh2z!f tž!f Ö5

2ÜkPk 2ÜkPk ČĠdžpI!ĠSÜtLjðzdž 2Ulj tñjñÄh NjksóuÄ tðo LJdz ýzs!f Ĩ!q LJÄ2uLjð LJÄłpðdž!fÄ ČĠdžpI!ĠS K/pðD U's! LJdz KRPD tðädzD"(Dž180 K) tðÄhðl pġž ÄnjSÜDžnjKĠñjñÄ 2ÜkPĠh Nj! DžnjSðŽĠk .2pĠT dž!f ÖNj t pðoÜf LJÜÜ2pĠT dž!f LJdz KRPD tðLjġD tðLjġh ýĠzSÜf LJÐ Öljzð pñjÄ.⁽¹⁾ČĠdžlÜf

.II!R NjġGT ĠdžÄÜpzið pzpÄ DžÄIðÜDžpĠp: ÄoLj ýġIkġdž ÄD U'Ġdž LJĠdž2Ä Kpð Ĩž ýpĠdž ýzs!fÄ

.2džDÄ ýġIkġdž ÄD U'Ġdž LJĠdž2Ä Kpð Ĩž ýpĠdž ýzs!f DžlIjðÄ

LJdž2!f Ĩž t!Üp! ýzs5 (ýzs5.ýzsð.ýzs5) ĞnjLj2ÄD ÖNj ljpñjÄÜtðh2z!f tžü!f Ö5 t!üžDž!f tðzeÜf ÖNjÄ .2džÜf ÄD ýġġIkġÜf Ĩž t!Üpü! ýzs5fÄÜýġġIkġÜfÄ ýġo!f Ĩž t!Üp! ýzsðÄÜÖu Ġdž!f

O'uÄlj Ġdž#Üýzsü! tðLjdz2!f t!Üp!f pðpðkġh LJÜðs#!f ĠdžNj 2pÄdž!f tĠö!Ä ĨÄžü!f tĠö!f LJÐ ýÄIj f2pDÄ .I2Älj!f ýÜP LJdz II!R

(1) - سيبويه، الكتاب ج 1، تحقيق عبد السلام محمد هارون، مكتبة الحانجي القاهرة، 1988، ص 36، ص 12

1) üy2l1E ƒT ƒlÜqNj ƒhŸdžRl1E.

||!RĀ ŌđžŮŶŬf ĀoŬf!f Ō5 Nj5ō2zk ĆŋĀŬ ŌuĠđž!f Ō5 ƒnjklDĀ 2ĠT Kpō ƒŶZ ýp Ġđž ĀNj ŌuĠđž!f ýzs!f NjŶŬj ƒŶZ Džh2 Yk#:ýłđž Džl#k!f Ljđž ƒhŬp ƒuđž Ljđž Ō5 ƒpĀ Kpō ƒŶZ ýpĠđž ĀNj ":l2ĉhZ Ō5 .⁽¹⁾Ŧđžō2!f

Ġđž fRnjĀŬŌuĠđž!f Ljđž!f ƒŶZ Ŧ!ŬpŬ! KzuĀ ŌuĠđž!f ýzs!f ŦžōT LjD ƒŶZ Y2z!f lĠoŬf ƒskf p!Ā .⁽²⁾Džō2#!f Ljc2l!f 2ōh2k Ō5 ljpŋŬj

Nj!Āp Ljđž "DžlZ"Ōkaō Ġđžō5 LjĠđžō2!f l2ĀŶ Ō5 ŌuĠđž!f Ljđž!f ƒŶZ Ŧ!fŬf! ŦōuĠđž!f ýĠz5Ŭf ĠŶpōp p!Ā DžlŶĀ NjōŶZ Ŷf ƒŶT ŌhŬj!f LjD: Džnj!Āp Ō5 2Ġs#!f ƒŶZ Ŷf p2 LjđžuĠkō Njhu 2ōh2k!f⁽³⁾ "Ljc2l!f DžlZ ": ƒ!Ġzk NjŶD Ljđž Džk 2#R Ġđž# 2đžŬf Σō! ƒD⁽⁴⁾" Ljc2l!f DžlZ LjĠđžō2!f": ĠŶNj ƒ!Ġzk Nj!Āl5Ŭ2T^h Ljđž Ljc2l!f fRnj DžlZk LjD ƒōlōk!fĀŬ Ljō!Āzsdž!f pōD Njō5 2Rō5 lĠĠōg NjđžlZ ƒR!f ĀNj ŶZĀ Ŷŋ LjĠđžō2!f ýhŬ2T^h Ljđž Ljc2l!f DžlZk Ljđž lĠ2#R ĀNj YfĀT!fĀŬLjĠĠōō ĀhD NjōŶZ p2 pōĀŬ ƒ2f2!f 2P5!f NjŶu Ġđž# ŌŶĠ!f Ŭ ýĀŬf ĀNj 2ĀRōđž!f LjD LjĠŶŶŬf Ŭýō2hŋ :ýōpĀ ŬLjc2l!f ŌhŬj!f DžlZŬlj2ōpĠkĀŬýĀŬf 2ĀRōđž!f LjD

.Džō2#!f Ljc2l!f " f " pđžōđž ĠŶōhŬj! Ŷf DžōŶzk ĀNj ŌuĠđž!f Ō5 Ljđž LjZ ĠŶ! 2h2 DžlZ ýzs!Ġ5 NjŶđžĀ

(1) - أحمد مختار عمر، مصطفى النحاس زهران، محمد حماسة عبد الطيف، النحو الإسلامي، دار السلاسل، الكويت، 1994، 46، ص 175

(2) - سيبويه، الكتاب ج 1، ص 25

(3) - الرحمان، 1/27

(4) - الرحمان، 1، 2/27

LJGöhu!f tðŒ Ö5 Änj DžÄö!fÄ t5Ülj Σ džÜGhu LJGŒljÜG5 (1)"LJGöhu!f NjdžžZ":İ!Gzk NJ!Äp Ö5 "DžžZ" ýzs!f žžkÄ ÄnjÄ ÖuGdž LJdž LJZ žhužö GŒnj "DžžZ" ýzs!G5Üžöðžur!f Ö5 GdžZ ÖGŒ5Üf:LJGöhu!Ghu þfžðž!f LJD NJö5 žðlork!fÄ .LJGöhu!f LJGŒljÜ! Yf Džžžk

žPD KGöd Ö5 GžnjLjöhu NLj!Ä LJGŒljÜ! NJ!P žfÄŒD GŒnj LJöhu Dž! (2)LJGŒljÜf žP*NJ!Äp Ö5"žP"ýzs!f* GŒnjP5 HNZ t5Ülj!f GŒnjP DžÄÜLžöðž žfžp Ö5 lGŒžn DžÄÜLžöŒ LJdž tÜlj LJdž LJGŒljÜf GŒnjP þl!Ä":NJ!Ä!þ .(3)"LJö!Gp!f LJlöd Yf HžGhuK5 žPD GŒnjP lGŒžTŒD DžÄ Gdžö! DžGÜž!f LJÄ!þ5 GdžGÜZ tžurðž!f

LJÄp NJ!P ýGdžkþf þžu LJGŒljÜf NJGö LJZ žhužö "žP"ýzs!fÄÜLJGŒljÜf žP ýofžðž LJZ žhužk KGöÜf lRnj5 NJ! HŒGŒ!f ýofžðž!Ghu Œhužðž Änj5 "žP" ýzs!G5 NLjdžÄÜlþZ KGöc GnjžžR LJdž žh Ök!f NJ!P ýofžðž!f ljžþR .LžöŒ NLjÄþ LJdž fCþhu LJGŒljÜf LJöÄþk ÄnjÄ ÖuGdž LJdžž İž ýþö ÖuGdž ýz5 Änj5

žž Yf GŒ! LJöhu tðö (4)žGP5!Gþ ýGŒŒŒ LJdž LJGŒljÜf žP"İ!Gzk NJ!Äp Ö5 "žP" ýzs!f žžk þl!Ä- .NJ!P CÖT İD LJdžÄ LJGŒljÜf ýŒD tðÜf lRnj Ö5 ýŒÄ

.DžþD NLjdž žP İR!f Yžžk!f žfÄŒD LJdž žÄŒ GŒ! LJöhu GŒnj ýŒÄ žž YG5

Ähu ÄnjÄ LJGŒ!f žPÄ İD (5)"žGŒ LJdž WžGdž LJdž LJGŒ!f žPÄ"İ!Gzk NJ!Äp Ö5 "žP" ýzs!f žžk Gdžþ- NJLjdžurk GdžÄÜ NJö5 LJGPþ Ü İR!f Ynj!f Änj WžGdž!fÄ LJŒ!f LJdž þofÄ!f:Änj ýöpÄ ΣðŒhuqÄ Änj ýöpÄ LJdžö!f ýofžðž YŒGkk! Gogö!q ýzs!f fRnj žfžþk LJÄþö þpÄÜžGŒ!f LJdž LJGŒ!f žP İ!Gzk NLJD LJdž tðžžþ!f tðÜf lRnj .žP!f

(1) - الرحمان: 4/27

(2) - الرحمان: 03/27

(3) - المؤمنین: 14-13-12/19

(4) - الرحمان: 14/27

(5) - الرحمان: 15/27

NJzlj T tōsō# ýñĀ zZ Yf Ğlj! LJōhō tōo⁽¹⁾"LJzōdž!f yurĀĀ Ğnjz52 Cġdž!fĀ"İ!Ġzk NJ!Āp Ō5 "y52"ýzs!f*
 .Āñz!fĀ Ādž!f ŌNjĀ Ōurġdž!f İñZ ýpk tōljdz t!Ūp NJ! ĞljNj "y52"ýzs!ġ5Üġnjz52 NJld tōo Cġdž!f!

ýpō ĞljNj yurĀ ýzs!ġ5Üýzs!ġ5 ýpz!f İljzdžh ĞljNj LJzōdž!fĀ "LJzōdž!f yurĀ"İ!Ġzk NJ!Āp Ō5 "yurĀ"ýzs!f*
 .İfĀĠdž!fĀ ýpz!f CġT5q ĀNjĀ Ōurġdž LJdžz İñZ

yurĀ NJld tōŪf İjRNj Ō5 ūZĀ ūñ z#R⁽²⁾"DžĠjū! ĞnjkzurĀ U'2ŪfĀ"İ!Ġzk NJ!Āp Ō5 ýzs!f /RNj z2#kĀ-
 YĠskljŪf YfĀld yōdžñ! ýhĠ!f DžŌUz!f ý#T!f /RNj İñZ Džñ! U'2Ūf yurĀ LJŪŪšŪP!f ĀNjĀ DžĠjū! U'2Ūf
 .Kf2šP!Ġhu

zZ z#RŪ f pĠlj Ōurġdž "LJĠ# ýzs!ġ5 zĀzdz Ġdž#ĀŪ⁽³⁾"LJĠNjR!Ġ# İp2Ā KljĠ#5":NJ!Āp Ō5 "KljĠ#" ýzs!f*
 ýzs!f İkō p!ĀŪLJĠNjR!Ġ# İp2Ā K2Ġ T KITljf /Rq ĞnjljĀD tōžĠ!f DžĀš tTljK Cġdž!f LJd tōŪf İjRNj Ō5 ýñĀ
 "fRq"Y šhļ İR!f "KITljf" ýzs!f yñk NJljŪ ĠZ2Ġurdz Kāš Dž!Ā Ġōurġdž "LJĠ#"

NJdžLD ŌpōžĀ CĠljñ! ýzs!f /RNj Cġñ ppŪ⁽⁴⁾"Džfz#ŪfĀ ýññ!f ĀR İhuz Dž!f İl2Ġhuk" NJ!Āp Ō5 "İl2Ġhuk" ýzs!f*
 .Džfz#ŪfĀ t!ññ!Ġhu NJdžĠKfĀ İ!Ġzk Yf Dž!f Ādž! LJōhō Ōurġdž ýz5 "İl2Ġhuk5"ŪNjK!ññĀ

LJd DžkzŪK!f LJq":NJ!Āp Ō5 İ!RĀ LJōñz5 pnĀō5 ýhIk!dž!f İñZ t!f!f!f tōurġdž!f ýĠz5Ūf f Pō Ġdžō5 Ġdžō-
 ΣljŪfĀ LJñ!f zTzdž YŪĠPō ýñĀ zZ NJĠ5 ýhIk!dž!f İñZ ýpō NJlj#! Ōurġdž ĀNj DžkzŪK!f"ýzs!ġ5⁽⁵⁾"fĀRsljk
 "LJq"Y šhļ NJljŪ pzh t pōō Dž! DžkzŪK!f ýzs!ġ5ÜLJĠŪñ!h Ūq fĀRsljō Ū LJd fĀZĠŪK!f /Rq DžñjñZ Ū2KTfĀ

z2Uhu LJ2kp/ NJljŪ ýĠhIk!Ūf ŌNj NjK!ŪpĀ Ōurġdž:"KITljĠ5⁽⁶⁾" Cġdž!f KITljf /R35":NJ!Āp Ō5 İ!R#Ā-
 NjK!Ūp KljĠ# İ!RħĀŪ Cġdž!f tTō!f tōžĠ!f DžĀš Yf LJd İjĠljdz /RNjĀ "fRq"ĀNjĀŪLJdžz!f LJdž ýhIk!ō Ġdž! LJĠdžz!f
 .ýĠhIk!Ūf ŌNj

(1) - الرحمان: 7/27

(2) - الرحمان: 10/27

(3) - الرحمان: 37/27

(4) - الرحمان: 78/27

(5) - الرحمان: 33/27

(6) - الرحمان: 37/27

2) üy2l1e ʔpɸT ʔDʒl1e LjHlŮqNj :hŭŭdʒRl1e

ĀD Džl1+kdz!f Ljdʒe Ō5 ylō Kpōr ĪŹ yḅ Gdž ĀNj"ŪŌdžŪlŪf ĀoLj!f Ō5 Y2Gʊr dʒ!f ýzs!f 2ō2zk Cġη
 .⁽¹⁾"Yō!f ʔlKlō ʔ ōo 2ōʔ!f ʔlŷ:ýλdžŪljḅzh

ġnjLjdz Ůzhu 2#Rlj LJGdžo2!f 2Āl Ō5 ýġhIkŷlŪf ĪŹ ʔ!fḅ!f ʔZ2Gʊr dʒ!f ýġz5Ūf ġljḅpōr ḅpĀ

"ĪhōŪ(Ū2dž 28l22+kdz)LJġhR+kŪfĀ2lPKŪfĀžŪKŪLJfḅηlŷ"

ʔōŪf lḅRnj Ō5 Džηlj!ġh ḅf2dž!f Ō5 Cġdžl1z!f 2ŭkPŷŪ⁽²⁾"Ljḅηlŷ 2ηT!fĀ Džηlj!fĀ":NŪ!Āp Ō5 "Ljḅηlŷ" ýzs!f*
 ýġhIkŷlŪf ĪŹ yḅ "Ljḅηlŷ"ýzs!G5 fRnj!ĀŪʔōĀGdžl!f DžĀηlj!f ĀNj LJGdžo2!f ʔō Ō5 2ηT!f yŭḅ ḅηġ!f LJŌ
 .Ī!ġzk Ÿ Džfḅ ḅĀηl Ō5 ĀNj 2ηT!fĀ Džηlj!f LJŪ

ʔhŷl "fĀžŪK"Y2Gʊr dʒ!f ýzs!f LJŌ ġljNj Ūoŭlj ʔōoŪ⁽³⁾Ljʔōdž!f Ō5 fĀžŪK ŪŌ":NŪ!Āp Ō5"fĀžŪK ýzs!f*
 Σġōl dʒh ḅōlk!f Džḅ ýŭP LJdž l!RĀ Džf2o!f ýḅ LJZ lḅḅhZ Ōñljō ýηĀ ez Ÿf LJ35Ū(Ū)Ōñlj 22oḅh
 DžĀō!fĀ ΣdžŪġh lḅḅhZ Ōñljō Ī!ġzk NŪ!f LJŪŪýġo!fĀ ýġhIkŷlŪf ĪŹ yḅk ʔōlj dʒe ʔ!Ūḅ NŪ! fĀžŪK ýzs!G5ŪLj2Ā!f
 .Kġdž2o2dž!f LJZ ez!f Ō5Ā

Ō5 LJġōžŪf LJZ DžNjġñlj LJŌ ḅzh ýηĀ ez Ÿġ5⁽⁴⁾"Ljʔōdž!f fĀ2lPK ŪĀ":Ī!ġzk NŪ!Āp Ī "fĀ2lPK "ýzs!f*
 DžNj2džō ýηĀ ez NŪ!fĀŪNō5 ýRġPK!f DžḅZĀ LJĀ2Ādž!ġh DžġdžKñjŪġh DžNj2džōĀ l!R Džnj! ḅḅō ġljNj ĀNjġñljŪLjʔōdž!f
 .ýġhIkŷlŪf ĪŹ yḅk ʔōlj dʒe ʔ!Ūḅ NŪ! " fĀ2lPK"ýzs!G5 LJRŷŪ l!R ýzsh fĀdžĀlŷ LJŌ ýḅ

NŪ!G5Ūl2Āl!f Ō5 Ū2dž 28 K22+k Ōk!f ʔōŪf lḅRnjŪ⁽⁵⁾"LJġhR+k ġdžh2 CŪŌ ŷḅ5":NŪ!Āp Ō5 "LJġhR+k"ýzs!f*
 fRġ 2#l!f LJdž ĪŭŌ Ū2Āl!f lḅRnj Ō5 2f2+k!f fRnjĀŪŸf Džzljh DžñjḅŌR+k Yḅl LJZ Džnj!ā Ū2ġhZ YŪġPō ġljNj
 ġñjḅ YŌR+k!f ĪŹ ḅhĀ ġñjḅ DžzljŌ ʔdžzlj NŪ!ġoḅl 2#R ġdžl1+5Ūlḅḅdž!f ʔŭkP dʒ!f Džzlj!ġh 2ō2lKl! LJŷ ġdžljġĀ 22+k

(1) - أحمد مختار عمر، مصطفى النحاس زهران، محمد حماسة عبد الطيف، النحو الإسلامي، ص176

(2) - الرحمان: 6/27

(3) - الرحمان: 8/27

(4) - الرحمان: 9/27

(5) - الرحمان: 13/27

Džnju Ğoð Dž! NJġŪ Ōðzzġġ LJĀĥR#k fRĞdž! Džnj! ýġp Ğdžf/pŪŌðzzġġ DžnjġĥR# fRdž! LJðĥR#dž! ýġo Dž! ýġĀ zZ NJĠSŪ
LJĀðžġžö fĀġĀ#ö Dž! DžnjġŪ ýġp LJdž

Ġġġ5 LJdž †džöZ†! †öŪf ġġNġ NJĠġdžŵKĞdž⁽¹⁾"DžfZ†ŪfĀ ýŭġ!f fĀR ġġZ NJġĀ ĨġöĀ": NJĀp Ō5 "Ĩġö"ýzs!f*
KĠ5T LJdž †5T NJġĀ!fĀ DžfZ†ŪfĀ ýŭġ!Ġġ 2 Tkdž!f ŭžĀ ŭġ NJġġĀ Ġġġġ Ū2Ūf NJġĀ ĨġZ LJdž ý†
†ġġĠTđ LJZ DžĠK!f pðzK!f yð NJġ5ġ NJġ 2 TĀ Ġdž LJdžġġġ Ġġġ 5pTġ LJġ Ġġðž5ŪNJġ5ġ Ġġġ 2 TĀ Ōžž!f NJ!f
DžġKö Ġdžf/p Ĩġöġ ĨġĠK NJĠS †džĀðžöp!f LJdž ĠġġġfĀ Ġġġġf LJdž ĀNġ Ĩġö ýzs!ĠS NJðžZĀŪ5P!f KĠ5T
.ýġġġġŪf ĨġZ ýpK †öġdžz †Ūp ýdžöŵ Ĩġö5Ū DžfZ†ŪfĀ ýŭġ!Ġġ

:pðžŪē üyž(3

ŵZp!"ýġdžŪ Džž#K!f LJdžz pzh EðT †Āpŵ NJġ YġŵöĞdž ĀNġ":2džŪf ýzs!f 2ðžzK ŌðžŪŪf Āŵġ!f Ō5 Ġġġ
."5P ĨR!f ġġZ Džġġ

⁽²⁾ýġġġdž!f ĀNġ 2džŪf LJdžz LJġ ĨġZ LJĀðĀŵġ!f 55KfĀ

:ĠdžNġ LJðġġf LJðzŵĀdž Ō5 LJĠdžöZ!f ġžġ Ō5 2džŪf †žöT KpžĀ pġĀ

ýzs!fĀŪLJfzðž!f ĨġZ †Ū5Ġöðž!fĀ LJzĀ!f †džĠp ġġġdž 2džö ýzs⁽³⁾"LJzĀ!f fĀðžöpĀ":ĨġĠK NJĀp Ō5:fĀðžöp!*
LJzĀ!f yð ýdžĠK!f LJġŵ ýŭP LJdž ġġĤ DžfZŵ!f pPð Džpzh Ġdžf/p ġġġZ ŌTĀŵ ĨġĠK Ÿf LJŪ 2džġdž
LJfzðž!fĀ

ýġĀ zZ Ÿf LJðġö †öŵ 2fZs!fĀ YĀžġġ!f ĀNġ ġġġdž 2džö ýzs⁽⁴⁾LĠĠŵġġ Ūġ fĀR5ġĠS":NJĀp Ō5 "fĀp5ġġ!f"*
ŌNġ NJĠŪp5 ŌġĠġġġ ĨġĠK Ÿf LJdž NJġġ 2džġ Ūġ p5ġö LJġ 5ġġŪf LJdžĀD LJġġ!f LJdž pŵŪ LJ#džö Ū NJġð
.ýġġġġŪf

(1) - الرحمان: 27/27

(2) - أحمد مختار عمر، مصطفى النحاس زهران، محمد حماسة عبد الطيف، النحو الإسلامي، ص 179

(3) - عبد الجبار توأمة، زمن الفعل في العربية، ديوان المطبوعات الجامعية، بن عكنون الجزائر، 1984، ص 34

(4) - الرحمان: 9/27

DžG'pD tŁŁŁ İİZ tōpōz!f NJk!Üp ZGhukZGh DžlÜf LJÄö5Z T!f Džlİö:LjYNjōzNj qēbēÜē(ΓīdFk
 .yōzη!fÜ İ LjÄdž!fÜpZ5dž!f:ÖNjÄ

1) qēbēÜē:

LJdž ÜÄÜGdžnġu Ġlōwīdž ÜÄ YÄdžηdžü ÜÄ İLjÄdžü Σō! Ġdž:İDÜpōfÄ!f ÄNj pZ5dž!f'':Ö5fÄ!f ZZT!f Ö5 Cēη
 Zōē ÄD ZZTkdžÜGōLjġuÄz ÄD ĠhZzdžÜt5T ÄD ĠdžİZÜt5Zzdž ÄD İZēLjÜGÄLjÄdž ÄD fZēRdž LJÄ+öÄÜt!džP!f CēdžlÜf
 (1)"q!q....İZηT pġġÜtöÄġöLj tōzÜG5ÜÄōÜfÄpÄdždžÄ fZÄT İdžÜG TÄİLjÄdžÄ ĠōōσTÜZZTkdž

.İpZÄÜΣĠōÜ LJfZōdžÜLJĠLjÜfÜLJĠdžōZ!f:ÖNj İZÄL!f İjRNj Ö5 pfZ5Üf Kİİō Ök!f KĠdžİē!fÄ

ýηÄ zZ Yf Ġnġu ZTkö t5T!f İjRNj5 İLjİō!f Yf CēdžlÜD LJdž Džl f ÖNjÄ(2)"LJĠdžōZ!f'':Nj!Äp Ö5:LJĠdžōZ!f*
 .İ!Ġzk Nj!f tōLjfpōÄ İİZ t!fö ÖNj5 Ġnġō5 pfZ5Üf Džē!DÄ İ!ĠzkÄ NjLĠĠōh L Nġu tTĠP ÖNj5 İİR!Ä

İİZ t!fö!f tU5İ!f İjRNj DžōZē!f LJc2İ!f ýdžzkLj tōōhÜ DžpD LJġu ÄNjÄ (3) LJĠLjÜf tēP'':Nj!Äp Ö5:LJĠLjÜf*
 .İZÄL!f İİöLÄdžü tēzkdž ÄNjÄ NjFĠİġu Yġu! yōzη!f İİZ ýpk İR!f "ΣLjÜf" LJdž Üpġu pfZ5Üf

ÜÄ Ülİ!Ġu LJZÄ!f fÄdžōpDÄ*LJfZōdž!f Ö5 fÄzÜk ÜD*LJfZōdž!f yurÄ ĠnġZ5Z Cēdžl!fÄ'':Nj!Äp Ö5 "LJfZōdž!f"
 İLjzdžü t!ĠÄ!fÄÜLjZÄ!f ΣĠōİdž İLjzdžü ÖLĠÄ!fÄÜýpZ!f İLjzdžü ýÄÜf LJfZōdž!G5(4)*LJfZōdž!f fÄZlPk
 .İZōhzk!f ýfZkPÜf ÖNj Ġnġk!ÜpġÜİpZ5dž tU5! LJfZōdž5ÜLJÄZÄdž!f

NjLjZÄ LJĠPp Njzdž İR!f ÄD t!ĠP!f Yġġİ!f Džl f ÄNjÄ (5)"ZĠLj LJdž UfÄT Ġdž+öwZ ýlZō'':Nj!Äp Ö5 "UfÄT*
 .İZōhzk!f ýfZkPÜf ÖNjÄ t!Üp Ġnġ! tU5İ!f İjRNjÄ Cēİ!q Džurġu ýĠZ5

Yġj! Ü İR!f LJĠPp!f İLjzdžü ÄDÜZÄZzdž!f LJpzdžİ! Džl f(6)"LJfZTklġk ü5 ΣĠōLjÄ'':Nj!Äp Ö5:"ΣĠōLj"*
 Cē5!f Džurġu ýĠZ5 NjLjZÄÜNjzdž

(1) - هادي نهر الصرف الوافي، ص 216

(2) - الرحمان: 1/27

(3) - الرحمان: 3/27

(4) - الرحمان: 7/27-9-8

(5) - الرحمان: 35/27

(6) - الرحمن: 35/27

O'kshu tūz5 NJLjzÄÜÖlġη yāzη Dzġf ĀnjĀ p2Ā!f IpofĀ ŌnjĀ⁽¹⁾"LJĠNjġpġ!# Ip2Ā Kġġ#5":NJ!Āp Ō5:"Ip2Ā"*
KĠĠġÄÜLJNjġpġ!Ġhu ĠnjġġfĀ!D 2ūkpġf Ō5 Ip2Ā!f KġjġTĀ Ip2Ā!Ġhu ĠnjġġfTġġf Ä Cġdžġ!f LJĀġk NJġT āĠġjġ5ÜLJĀ+ġ
. tġdžġ!Ġhu LJdžġ!f NJġTō LJġ Yġġġf LJĠ#5 Cġdžġ!f ŌnjĀ NJġTdž! NJġTdž Ġnjġġġ Gzdžη Kġk DzĀ! Ip2sdž Ip2Ā tU5!

NJō5ÄÜLJōkōkshu ýz5 NJġzĀ YNjġfĀ ĀD ýġzġf LJdž Ĩġġō Gdž! Cġ2Tġ! Dzġf⁽²⁾"LJġ LJĠĠġġ!f ĨġġĀ":NJ!Āp Ō5 Ĩkō*
Kġ2ōP DzōUzk ŌNj Ġnjġ!Üp Ip2sdž tU5! ĨġġÄÜĠ5!D Kġġp O'k5 pzh Cġō!f K#2ōk Ōġġ:NJġ TġD Yġġ!Ġhu ýŭžġ
.ĠnjdžġġÄ tġġ!

:Ädžkžġ(2

ĀD U5!f t5kdžÜĠNġCdz LJōġġġf ĀD LJōġġf LJōdžġġdz Ĩġž ýġp!f DzġÜf!": Ānj Ĩġġdžġf LJġ Ō5fĀ!f 22Tġ!f Ō5 Cġġ
pōz Dzġp ýTÜfÄÜLJfġōz!f Dzġp:ýĀġġ 2Ūz!f tōġġk!f NJġ Tā5ÜLJō5ŌĠkdž!f LJZ ĨġġÄ LJōġġġŭ yurĀ Gdž Ānj
⁽³⁾"pĠ TġpÜfĀ 2Ġġōŭ! tōġġk!f Ĩġž t!fġ 2!D ĀD Cġō 2PÜf Ĩġž fĀpġzĀ fĀ5Rō Dzġġġ Ūġ pōzĀ

2!Üf ýġp Gdž O'k5:tUōŭž yāz Ĩġġdž!f:(LJĀġġÜCġō ĀD) I2Āġ+dž LJĀġġ 2!D+p2sdž!f DzġÜf:tōġġk!f tIō2Ū
.2η!fĀ Yġġġ!f Ōkġō Ō5 LJĀġġfĀ

"LJĠkdžNjġpġžÜLJĠġġġġġġfĀRÜLJŭġk!f!": Ġnjġdž Ipž 2pġĀdž Ō5 LJĠdžō2!f I2Āġ Ō5 tōġġk!f Kp2Ā pġĀ

Lġġ! ĀD Σġġ!f yāzη DzġfÜNġž5 NJġzĀ LJōkōkshu ýġġ Ĩġġdž ⁽³⁾"LJŭġk!f Gdžġġō Dz! 325ġġ!": NJ!Āp Ō5:"LJŭġk!f"*
O'kshu Ġnjġ Yġ!Ā 2ōġġk!Ġhu ýsođž Ĩġ ýĀġdž Ĩġdžġġ ĀD U2Üf ýġġ: Ĩġ 2ġġ!f 2ġ!+Ü ýġġ Ĩġdžġġ Gdžġ
.Ĩġž!f pĠ TġpÜfĀ Ĩ2ōžk!f ýġkPÜf Ānj ĠġNj Ĩġġġ!f NJġ!ÜpÄÜLJōz!f

Cġō KġĀR DzŭÄÜfĀ!f 2Rō 2ōġ LJdž ýTÜġġ p2sdž ĀnjĀÜKġġġ Ĩġġdž⁽⁴⁾"LJĠġ5D ĠġġfR":NJ!Āp Ō5:ĠġġfR*
Ġnjġġp Gdž KP5ġġġ K#2ōk Cġō!f LJÜŭýŭžġ NJō5 Ij2PD Ō5 Cġōġ ĨĀR ýTÜf LJÜ:t!fġ Ġnjġġ5ÄÜfĀ ĠnjġōZĀ
Kġġġġ5

(1) - الرحمان: 37/27

(2) - الرحمان: 54/27

(3) - هاري نهر، الصرف الوافي، ص 216

(3) - الرحمان: 31/27

(4) - الرحمان: 48/27

†ōŬf lġRŊj Ō5 K!p pĀ tġŋ Ĩġādz ŌŊj LJĠĠġŋ †dzġ#5⁽¹⁾"LJĠĠġŋ Nġh2 DġĠdz 2 ĠP LJdz!Ā":NġĀp Ō5:"LJĠĠġŋ"*
 .LJĠĠġŋ Ġŋġh 2Āsō ŌK!f tġŋ!f ýŋŋ †ōhŬĨ!Ġġk NġdzĠdz 2 ĠP ĨRġ!f pġh2! LJĠġdz2!f CĠŬZ ĨŲZ

f DġŊŊpġ Ōġpġ!f LJdz ýZĠ5 Dġġf ĀŊġĀŬDġŊŊpġ †ġdz †dzŊpġ Ĩġādz⁽²⁾ LJĠġdzŊpġ": NġĀp Ō5:"LJĠġdzŊpġ"*

216

2k#D ĨŲZ ýp Ġdz ĀŊġ": γpġŲ Ĩ3 bġw KĨθ "ĨdzġēŬē Nġθēēē" fġġ Ĩ3 ŬDŲŲē 2Ĩpġ ŬDŲŲē(3)
⁽³⁾"LJĠĠġŋ ĀD LJĠĠġŋ LJdz

Dġġdz#Ŭf": Ġŋġdz 2#Rġj ýdzŋ!f †ġō T ĨŲZ ýpk ŌK!f ŬĠs!Ŭf Ġġpσ pĀ
 . Ĩ2ġhZŬ 2252ŬDġĠP!fŬKf2Ā T IdžŬLJĠŋŲKf2ŲŬKĀpĠō!fŬLJĠġ5DŬKĀTġdz!fŬLJĠġdz!fŬLJĠġdz!fŬ

Ō5 †ġPġ!f LJdz DġŬĠġdz ĀŊġĀŬ 2Ġ!f 2ġ!h Dġ# ýdzŋ Dġġdz#ŬfĀ (2)"Dġġdz#Ŭf KfR ýPġ!fĀ":NġĀp Ō5:"Dġġdz#Ŭf"*
 .2ĠdzĲ C'fRkġf

ĀŊġ Dġġdz!f ýŊD Ŭzġh ýĠġŬġġġdz Ō5 CĠdzġdz!f 2ŲKp(3)"LJĠġdz!fĀ 2 Tz!f ĀR γσ!fĀ":NġĀp Ō5:"Dġġdz!fĀ"
 ýdzŋ ĀŊġĀŬ2ē!fŬLJĠġdz!f 2PŬf Ŭzġh!f ýĠpĀ †ōō2h γġdzġ! DġTō 2ĠĀ Kġġ!f LJdz †ōō2 γĠō Ġdz ý#
 γġ! p25dz!f LJdz Ŭpġ Ŭsġ!f fRŊj ýdzġkġf pġ Ġdz2Ā Ĩ2ōh2k!f ýġkPŬ ýdzŋ!f †ġō T Cġŋ pĀ †ġġō2
 .ġĀġ!f ĨġġĲdz Ŭh2dz ĀŊġĀ ŌZĠġf

2ġŋσŬf LJdz 2ŋσ! ýdzŋ Dġġf (4)"LJĠġdz!fĀ d!d!f Ġdzŋġdz w2Pō":āĠk NġĀp Ō5: "Dġġdz!fĀ"*
 d!d!f 2ĠT ĀŊġ ýōpĀ 2#f γġkT# Dġσ 2Ā2σ ĀŊġĀ †ġġdz ĨpōfĀ CĠs!f Ō'ksh LJŲz5 NġġēĀŬ†dz2#f
 .ġĲ!f ŌŊĲ †!Ŭp ĠŋĲĀ †ġdzĠT Kġġġ ĠŊŊj "LJĠġdz" †Ŭsġ5

Lġsġ!f Ĩ!Ġk Nġ!f NġhT †ōσ †Tġdz!f Kġdz KĀTġdz!f ýdzŋ (5)"ĨĲdzēē pēŊġw ŊġŊŊ":NġĀp Ō5"ĨĲdzēē"*
 NġhTdz!f LJĀ#ō LJġ pġŬ LJĠ# ýdzŋ ŌŊĲĀ Lġsġ!f NġhT Ųf LJġ Ġdzō5 †ġŊġT!f ýġŋġġh 2σh!f γġhZ 2Pdzk ŌŊĲĀ
 †!R# Ġdzŋ ýġŋġ!f ŌŊĲĀ Nġh

(1) أحمد مختار عمر، مصطفى النحاس زهران، محمد حماسة عبد اللطيف، النحو الإسلامي، ص 98

(2) الرحمن: 27 / 11

(3) - LJĠġdz!f: 64/27

Ānjā t!Ūp NJĀ yġz5D LJġlj5D LJzĀ LJōkōksh yz5 NJljzĀŪ U'5! Džlf Ānjā ⁽¹⁾"LJġlj5D ġkĀ/R":NJĀp Ō5"Ḍḏfzġc" *
LJġ TġŪf I2λ+ ȳD p̄zk!f

LJĀŵ!f ȳRŪŌlj!f 2NjĀŅŵ! Džlf ĀnjĀŪtkĀpġō yŵžŋ ⁽²⁾"LJġŋ2dž!fĀ KĀpġō!f LJnjljā#":NJĀp Ō5: "I Nj5Fŵlġc" *
Ō5 tō!ĀdžT!f ŌNj ġnj!Ūp yŵžŋ tU5! KĀpġō5ŪNjĀ!f I2džō Ō5 KĀpġō!ġh LJnjnjhT pI5ŪyĀZġ5 NJljzĀŪ 2džōŪf
Dž+o!f

O'ksh I2ōP yŵžŋ ĀDŪLJĀ+lj5 O'ksh NJz5 NJljzĀ I2ōP yŵžŋ ⁽³⁾"LJġljō Kf2ōP LJnjō5":NJĀp Ō5:"I ɛpŵlġc" *
LJġk5T ġdžNjĀŪ2ōPō I2ġP Ōlŷŷ!f LJdž tñjhTdž t5T LJōU5ŵ!f ŷĀ pōpTk!ġh I2ōP LJdž 25Pdž Ānjā 2lj+5
Ūq pñĀk Ū NJljŪ I2ōP yIō DžĀ Kf2ōP yġpĀŪLJōz!f 2Āo!f tñŋ!f ġġlj LJ NJh pT p 2ĀRōdž 2ĀTĀdž!
I2λ+!f ŌNjĀ t!Ūp ġnj! Kf2ōP5 NJōlZĀŪIpo!fĀ

t5T!f LJd 2Ā2zdz!fĀ t5T ŌNj LJġljōĀŪġġ5!f 2lj+5 LJġljō NJljzĀŪLJljō Kf2ōP LJnjō5":NJĀp Ō5 "Ḍḏfzġc" *
Ō5 "Kf2ōP" "LJġljō" yŵkk LJd ȳ2Ā2u!f LJdž LJġ+ NJōlZĀŪ yŵžŋ!fĀ tōljkl!fĀ pI25Ūf Ō5 2ĀTĀdž!f yŵkk
. II!R+ p̄zk!fĀ I2λ+!f ȳZ ȳp̄k ŌNjĀ yŵžŋ!f

2ōT p Ōlŷŷ!f LJdž ĀnjĀ Kljādz I2ĀTldž yŵžŋ ⁽⁴⁾ḌḏġōP!f Ō5 Kf2ĀTldž 2Āo":NJĀp Ō5 "I ɛpñjT5dž" *
Kf2ōP! tzhġk ŌNj Kf2ĀTldž5Ū I2ĀTldžĀ I2ĀTpĀ I2ōT p I2džq yġIōĀ yĀZ5dž NJljzĀŪ2ōlġlj ȳljzdzhu
.tZġdžŋ!f ŌNj ġnj!ŪpĀ ġzdžŋ LJĀ+ō LJd YñōĀ ġōōōT 2ōhuzk!f LJĀ+ō ȳkō Ō!ġk!ġh 2ĀoĀ LJġljōĀ

O'ksh tŵz5 tđžōP LJzĀĀ tđžōP yŵžŋ ĀnjĀ DžōP yŵžŋ ⁽⁵⁾"ḌḏġōP Kf2ĀTldž 2Āo":NJĀp Ō5:"I fŵlġc" *
tñŋ!f Ō5 LJd ȳZ ȳp̄k DžġōP tđžl+ĀŪ ġġ5!f 2lj+5 yġz5 DžġōP LJzĀŪO'k5 2lj+5 yz5 DžōP LJzĀŪLJĀ+lj!f
.ȳTōk ŪĀ p̄zk Ū tđžlj yĄĀ I p̄zkōž Kf2ōP

(1) - الرحمان: 12/27

(2) - الرحمان: 22/27

(3) - الرحمان: 24/27

(4) - الرحمان: 48/27

(5) - الرحمان: 58/27

ĀNjĀŪ Ōzdžŋ Σljŋ Džlf ĀD t5252 NjKpofĀ yŏžŋ Džlf⁽¹⁾2urP 2252 ĪŹ LJŏkŏ#kŏž: Nj!Āp Ō5 : "2252"*
 GdžnjLjdz ý# Ō5 LJĀ#lj5 Oksb "ýz5" yŏžŋ!f DžlfĀ Njŏžz5 NjLjzĀĀ YGŏλ!f ýGΣ LJdz l2lŪf LJdz ýpKgdž
 ĀNj Ī2lhz!fĀŪŌzdžŋ Σljŋ DžlfĀŪtŏ2lhZ NjKpofĀ yŏžŋ Džlf⁽²⁾"LJG'lo Ī2lhZĀ":Nj!Āp Ō5:"Ī2lhZ"*
 .EŏT ý# LJdz ýdžG#!f

(1) - 72/27:LJGdžσ2!f

(2) - 76/27:LJGdžσ2!f

zīTīc huzeḥq : FkīfK

: ünNjUWdž+ll bFđĠ - 1

LJĀþō pp ĀÜ Nljz YtLjō ýZĠS YFĠlj R! LJĀþō Ā ýZĠS Nj! 2njUō Ū Ĩ R!f ýzs!f ĀNj Ā ýĀnjηdž! ŌLjhdž!f ýzs!f
. ĠZĠĠur dž ĀD Ōur Ġdž ýĀnjηdž! ŌLjhdž!f

Kf2dž 5 LJdžo2!f l2ĀĴ Ō5 ýĀnjηdž! ŌLjhdž!f p2Ā ppĀ

Džurhu "W2Pō" Ā2džZ ĀhD Ā y5Ġlj 22oḥu! fRNj D2p ⁽¹⁾ " LJĠη2dž!f Ā d!d!f Ġnjljđž W2Pō " Nj!Āp Ō5 tḥqī
Ā ĠĠō!f O'ksh W2Pō : tžōĴ!f ŌpĠhu ljp2p Ā W2Pō ýZĠS YFĠlj d!d!ĠS Njōlž ýĀnjηdž! Ġōljhdž Ġf2!f O'k5 Ā ĠĠō!f
d!d!f ĀNj Ā ýZĠS!Ġhu tžōkō Dž! Ġdžnjljđž W2Pō ýzs!f Ā W2Pō ýZĠS d!d!ĠS NjōlžĀ . ýZĠS!Ġ Ġōljhdž Ġf2!f Džur
. 2Ġoḥu!f Ġnjōlž Ĩ Ākork Ōk!f Kf2ōP!f Ā Džzlj!Ġhu tžōk Ġdžljf Ā

ýfĴō Ū tđžĠō!f DžĀō NljD ĠljNj pf2dž!f ĀÜ ⁽²⁾ ". LJĠη Ū Ā ΣLjġ Njhljpljz ýfĴō Ū pf DžĀō5": Nj!Āp Ō5 "üəzī"
Ā Ĩ2ĠhPKĴf ýfđĴ Džnj!Ġz5D LJZ ljpĠhZ ýfĴō Ū tđžĠō!f DžĀō Yf LJĴ ĀNj Ĩljzđž!f Ā Njhljplj LJZ LJĠη Ū Ā ΣLjĴf
ĀNj Ā ýĠoḥu ŪhK2f Ġdžljf Ā ýZĠS!f 2ōĠ ĀNj U'2shu ŪhK2f ĠljNj "ýfĴō" ýzs!ĠS Nljđž NjhljRhu DžlžD Yf LJŪ DžŪkĴf
YĠĴo!f DžĀō Ā tđžĠō!f DžĀō

ŌLjhdž Y2Ġur dž ýĴ2ō ýzs!ĠS ⁽³⁾ " LJf2nj TĴk ū5 ΣĠoĴj Ā 2Ġlj LJđž ŪfĀT Džþōlž ýĴ2ō " Nj!Āp Ō5 " üəpī"
2ōžhu U'2s!f tžōkō Ġdžljġ Ā UfĀT ýZĠS!Ġhu tžōkō Dž! Ānj5 LJRġ Džljnj ýĀNjD Ā 2Ġlj!f t!Ġo LJōhu ýĀnjηdž!
. Džljnj t!Ġo ĀNj Ā ýZĠS!f

NjK2f2o KpKt!f Ĩljzđžhu ŌkD Ōkŭl!f LJđž ýZĠS DžĴf ⁽⁴⁾ " LJĴ Džōdžo LJōhu Ā Ġnjljōhu LJĀ5ĀŌō " : Nj!Āp Ō5 LJĴ
Ō5 (LJĴ) t5T!f tĀhK! tōŪf lJRnj Ō5 YĠS!f tžōT KĠĠη ppĀ LJōljþĠĴ!f Ġkk!f YhuĴhu ýŭžf Njō5 YĠS LJzĀŪ
. LJĀđž2ηdž!f Njō5 Yþzō Ĩ R!f Džōdžo!f l2f2o KpKt!f Ġlj! LJōhō tōo (Džōdžo) 2ĀTĀđž!f

tōzurĀ ŌNjĀ LJf Ōlŭl!f 2ōĠ LJđž ýZĠS DžĴf ⁽⁵⁾ ". 2urP 2252 Ĩž LJōFþKdž ": Nj!Āp Ō5 : LJōFþKdž
Džō2þ!f LJĴ2l!f tLj Ō5 tLjĴ!f ýNjahu t5T!f lJRnj KŪhK2f Ġdž 2ōlþ Ā YljĴ Ĩž YĠηŪurú!f Ā þĀlz!f LJōhu
⁽⁶⁾ " aþKdž LJnj! LJþKZf Ā ": Nj!Āp ýlđž Ō5

. 2ĀTĀđž!f Ō5 Ġnjllork þþK Ĩž ýþK ýZĠS!f DžĴf tžōT Ā

(1) - الرحمان: 22/27

(2) - الرحمان: 39/27

(3) - الرحمان: 35/27

(4) - الرحمان: 44/27

(5) - الرحمان: 76/27

(6) - يوسف: 31/12

220' ýfphGhu ÄÜ Ölä' ýzs!f LJG# fRQ ýÄzsdž LJzÄ ĪŹ Ök!f NJkžö T Ä ýÄzsdž!f DžŹf ĪŹ GđkZQ Ä LJdžo2!f IZÄŹ Ö5 Ijčlppp' pI5 Ölä' 2ð ýzs!f LJG# fRQ 2PÜf ýhup Gđ Ö'k5 Ä †džÄdžur dž Gđžödz †Z2Gur dž!f . " KðTLjdž Ü Kf2ÄTIdž ": †ököf Žö T!f ýŮP LJdž

NJlžÄ 2kŹ Īljzdžhu 2Tp Ölä' LJdž ýÄzsdž DžŹf⁽¹⁾" DžGöP!f Ö5 Kf2ÄTIdž 2Äo' ": NJ!Äp Ö5 Kf2ÄTIdž †!Üp ýdžok Kf2ÄTIdž ýÄzsdž!f DžŹf †žöT5 IZÄTIdž Ä Kf2ÄTp Ä IžöTp Iðdžf ýGlo Ä ýÄzsdž . 2kŹ!f

NJlžÄ ÖZGhu2!f 2TLf LJdž ýÄzsdž DžŹf⁽²⁾ " DžžÜG# 2o'hu!f Ö5 K2TLjdž!f 2fÄŋ!f NJ!Ä " : NJ!Äp Ö5 K2TLjdž K2TLjdž ýÄzsdž!f DžŹf †žöT5 †INjG'f ýGhuŋ!Ghu LJ5Ź!f Ī!Gžk Ÿf NJhr †öo' LJžz!f Ö'k5 Ä Džödz!f Džurhu ýzsdž . 2fÄŋ!f 2ÄTÄdž!f Ö5 K2TLjdž!f) †žöT!f KÄh' †ölo'k †!Üp ýdžok

ýŮP LJdž LJÄ52zö LJödzŋdž!f LJÖ ĪŹ ýbk †öŮf IjRnj5⁽³⁾ " DžNjGdžŹö LJÄdžŋdž!f 22zö" NJ!Äp Ö5 22zö NJljdz Ä DžnjljÄöZ †p2zÄ DžnjNjÄŋÄ †fÄŹ ÖNj GnjLp ĪŹ LJ/2I!f ýb †pÄÜ Džnj! I2ödzdž!f Džnjkdžžzh' DžnjkG5 T ýlk Gđžljg Ä (LJÄdžŋdž!f) ýZG5!Ghu NJö5 U'2ž!f †žökö Dž! Glnj ýÄnjŋdžž! Öljhdž!f Y2Gur dž!f " 22zö" ýzs!G5 . †džGöI!f DžÄö LJödzŋdžž! I2ödzdž!f Kđžžž!f ÖNj Ä ýZG5!f 2ðžhu Gnjö5 † 25!f

2ÄRödz!f "LJÄdžŋdž!f" ÄNjÄ ýZG5!Ghu U'25!f †žökö Glnj.⁽⁴⁾ DžfppÜf Ä ÖTfÄlj!Ghu †Pðö5" NJ!Äp Ö5 †Pðö . NJlÄlžöŹ ĪR!f YGiz!f fRnjÄ NJöŹ LJÄljÄ#öŹ ĪR!f ýöo'f ÄNj fRnj LJÄdžŋdž!f LJÜ ýZG5!Ghu ýzs!f Īžk5

(1) - الرحمان: 72/27

(2) - الرحمان: 24/27

(3) - الرحمان: 41/27

(4) - الرحمان: 41/27

I2Äl Änj Ä Üd Dž2#f Ljc2l!f t ÄTl Ljdž t Lj ĩž ČÄu!f Öhu! t o!f fRnj ČĠñ
 ý#Thv NjTŭPk!f Lj#džö Gđž Ä Ö52T!f äÄk!dž!f ýŭP Ljdž t!Üp t!f2p Ġnj!2pö! Ljdž2!f
 NjFGđž!D Ljdž Dž!Ġhu I2Äl!f lJRnj Dpku!f ĩ!Gžk Ýf LJD Öžö Gđžö5 ý!džkō t o!f fRnj NFGĠlj Ljdž DžGZ
 Ýf Ljöhö t o! Dž!Ŭf fRnjhu ĠNjā/pku!f Änj Ġnjködž!k Yhu! LJÄ#ö Gđžhu2 Ä t!fphu pōD Önj Ä ĩlj!o!f
 ĩ!ÄŬf KĠöŬf K!jĠ#5 NjLjZ NjkdžD Njkl!k ĩR!f LJD2l!f Džžl Ä Njöhžž Ýf ĩžT Njöhulj Džžž NjLjD 2Ġ5#Ŭ!
 ĩR!f LJĠlj!Ŭ! Nj!ŬP ĠNjþžu Ljöhö! 2Thv Ljdž Lj!2l!f fRnj Džžžk NjLjD Ö5 2Ġ5#f ĩžž Ýf p2 Önj
 t!D Ö5 2ñT!f ydž þñĠ!f LJD O!u!Äö Dž! LJĠöhu!f t!ĠĠ Ö5 Änj DžÄö!f Ä t5Ŭlj ΣdžŬĠhu LJĠ#
 ĩžž tU5Ġodž!Ġhu Džnj2džäö Ä ýþž!f ĩ!q ljþĠhuZ ĠNjþžu ÄZpö! t!ĠĠdž!f DžÄñlj!f Änj Ljdž2!f
 2#R þžu ýlj!ö!Ŭ t5!kPdž!f Ġnjdžžlj Ljdž Ädžžlj!k! DžĠlj!Ŭ! Ġnjþžñ Ök!f U2Ŭf t!džžlj 2#R Ä Lj!2ödž!f
 LJZ q!hÄ t!džžlj 2#R ĩ!Gžk Ýf LJD Uoŭlj Dž!Ŭ Ġnjhu YöR#k!f LJZ q!hÄk!f ĩ!q t!džžlj!f lJRnj
 Ġnjhu Džžlj!f Ök!f Džžlj!f ýñÄ zž Ýf 2#RþžuÄ Ŭ I2Äl!f Ö5 2f2#k!f t!o! Gđž fRnjÄ Ġnjhu Yöþ#k!f
 Ġöž!þ llĠljnj LJÄ#ö LJ! t!džĠ!f DžÄö DžnjLjD LJödž2ñdžž! Ljöhv ĠNjþžuŬ Džnj! NjPöhuÄk þžu Ä ljþĠhuZ ĩžž
 2öT dž Ljöhv Gđž þžuÄ Ŭ Džnjhu tTĠP KĠdžžžž Džnj! LJÄ#ölj Džnjlj!Ŭ Džnj!GđžžD LJZ Džnj!f!d!f
 . Ýf Ġnjhu DžnjþžžÄ Ök!f t!ñ!Ġhu Džnjž2Ä5 Ä Džnjhu2 DžĠldž LJÄ5ĠPö LJöR!f 2öT dž Ljöhv LJödž2ñdžž!

Gđž# ýĠh!k!Ŭf ĩžž Y2Ġu!dž!f ĩžž Y2Ġu!dž!f ýz5 Ljöhv Ġlj2ödž þl5 Ö52T!f äÄk!dž!f Ö5 GđžD
 pö#äk Ä 2ÄTÄdž!f Ö5 tžöT!f ĩžž ýþ ýžĠ5 Dž!f Ljdž I2Äl Ö5 KĠkT!dž!f žöT KZÄlj!k
 ĠZÄlj NjZÄ25 Ä þf25Ŭf t!P Gđž#Ŭ t5T!f LJZ 2öhžk! CĠñ ýÄzsdž Dž!f Ä t!žT!f ÄD t!þo!f
 . ĩžžžk!f ýŭkPŬf Ljdž

Ġnjö!q t2Ŭklj Dž! ä2PD NFGĠlj ĩ!Ŭ t5Ġu!ŬĠhu t o!f Ljdž ĠnjTŭPk!f Džk Ök!f NFGĠlj!f DžnjD lJRnj

Ü Ĩġġġġ Ĩ Ĩġġġġ! Ÿġġ! ġġ Ü ġġġ! ġġġ Ō5 ġġġ! Ü Ĩġġġ! Ÿġġ Ĥġġġġ - (7
2008 ġ 16

. 2008 ġ 16 Ü Ĥġġġ Ü Ĥġġġ! ġġ Ü Ō5ġġ! Ĥġġġ! Ü Ÿġġġ! Ĥġġ - (8

. Ĥġġġ! / Ĥġġġ Ü Ĥġġ! ġġ Ü ġġġ! ġġġġ Ü Ōġġġ! Ĩġġġ! Ĥġġ - (9

Ĥġġġ! Ĥġġġ Ü Ĥġġ Ĥġġ! Ĥġġ Ĥ Ü ġġġġ! Ō5 Ĥġġ! Ÿġġġ! Ü Ĥġġġ Ĥġġ - (10
. 1996 ġ 16 Ü Ĥġġġ! Ü Ĥġġġġ

Ü Ĥġġ! Ü Ĥġġġ! Ÿġġġ! Ĥġġġ Ü Ōġġġġ! ġġġ! Ü Ĥġġ Ĥġġġġ Ĥġġġġ - (11
. 1999 ġ 16

Ü ġġġ! Ĩ! Ōġġ! Ĥġġ Ō5 ġġġġ! Ÿġġġġ! Ü Ÿġġ! Ĥġġ Ĥġġ - (12
. 2007 ġ 36 Ü Ĥġġġġ Ü Ĥġġġġ Ĥġġġġ

Ÿġġġ! Ĥġġġ! Ĥġġġġġ! ġġġġ! Ÿġġġ! Ō5 Ō5ġġ! Ĥġġġ! Ü Ĥġġġ Ĥġġġġ - (13
. 2009 Ü Ĥġġġ! Ü Ōġġġ!

ġġ Ü Ĥġġġ Ĥġġġ! Ĥ Ü ġġġġ! Ō5 Ÿġġ Ĥġġ! Ü Ōġġġġ! Ĥġġġ! Ĥġġ - (14
. 1995 ġ 3 Ü Ü Ĥġġġ! Ü ġġġġ!

.2010 ġ 16 Ü Ĥġġġ Ü Ĥġġ ġġ Ü Ĥ5ġġ Ĥġġġ Ü Ōġġġġġ! Ĥġġ Ĥġġġ - (15

ġ 16 Ü Ĥġġġ Ü Ĥġġġ! Ÿġġ! ġġ Ü ġġġ! Ĥġġ Ō5 Ÿġġġ! Ü Ĥġġġ Ōġġġ - (16
. 1993

ġġ Ü Ĥġġġ! Ÿġġġ Ĥġġ Ō5 Ĥġġġġ! Ĥ Ÿġġġ! ġġġġ Ü Ĥġġġ Ĥġġġ Ĥġġġġ (17
16,1987 Ĥġġġ Ü Ōġġġ! Ÿġġġ!

(18) - (18) i 16 Ü LJĠljhu! Ü †ödzñz!f Yk#!f Zfp Ūöödz!f Zoñu!f Zölsk Ü Ölj!p!jÜf LJĠöo Äñf . 2001

(19) - (19) . pFfÄs!f DññZ Zfp Ü 7 Dž Ü LJĠöñu!f CjÄuñ Ü YŪöIT!f

(20) - (20) Äoñ!f Ü ZöŪñ!f pñZ †ljĠdzor pñzorð Ü LJfZñjz ΣĠoñ!f İŵŪ dñ Ü ZdzZ ZĠkPdñ pñzorð . 175 t Ü 1994 i 4 Ū Ü KöÄ#!f Ü ýljññ!f Zfp Ü Ödzññ!f

(21) - (21) LJñ Ü †özdžĠ!f KĠZÄñŪdz!f LJkÄöp Ü †ññZz!f Öŵ ýzñ!f LJdz Ü †dzfÄk ZĠñ!f pñZ . 1984 Zfññ!f LJÄññZ

(22) - (22) . †ŵĠñ!f Zfp †öŵŪŪ!f Ä †öÄoñ!f KĠöñŪŪŪ dñ!f Džñzdž LJ İ pñññ!f Yññlj Zödzlj pñzorð

I FDŽNj+yDŽIŁE 2pNjz

- 1..... hDŽqšDŽ
- 4..... qŃNJDŽt
- 6.....DžFDžŃpIŁE ŧpNjz Nj špT IŁE !+yIŁ hŃžpŧ hzŧpŧ : ũNjŮŁ ũTzIŁE
- 7.....špT IŁE !+Y šŧpŧ
- 7.....hŮIŁ - c
- 8..... fŃŮŮTŁ f
- 9..... špT IŁE !+Y ŮTŁNj
- 10..... bFDžqšIŁE qŧY špT IŁE !+Y
- 10..... DžŃkqŃDŽIŁE qŧY špT IŁE !+Y
- 10.....pTfŧDŽIŁE fFŮqIŁE ŮšpT IŁE bFŧŁIŁE
- 11.....NjŃŧIŁFG špT IŁE !IŁY hŮŮY
- 12 .....hŮŮqIŁFG špT IŁE !IŁY hŮŮY
- 13.....špT IŁE !+Y IŁY NjT NjDž
- 14 .....špT IŁE ŮNjT NjDž Ůž šŮŮIŁE
- 15..... špT IŁE !+Y hŮDžIŁc
- 16..... DžFDžŃpIŁE ŧpNjz

- 17..... γβNjε||FĠ Ġĩpy¶¶ε
- 18..... γβNjε||ε üTž Nj ünĠRđ¶¶ε fĠε
- 19.....DžFDž¶¶ε γβNjε Ĩž hĩžp¶¶ε FĩF¶¶ε ĨđFk||ε üTž||ε
- 20..... (pđžŮε Ů Ůp¶¶Tđ¶¶ε Ů Ĩ¶¶FDž¶¶ε) : üyž||ε DžDž : ŮNjε
- 26.....(UDž¶¶ε Ů ĀđkDž¶¶ε Ůqβ2Dž¶¶ε) : LjYNjβž Nj qεβžŮε : FĩđFk
- !εđ Ů üYFž||Fā !εđ Ů üyž¶¶ε !εđ Ů ünĠNJWDž¶¶ε bFđĠ¶¶ε): žĩ¶¶ε hεεp¶¶ε : Fk||Fk
- 31.....(ünĠy2Dž¶¶ε
- 34..... hDž¶¶Fq¶¶ε
- 36..... ŮWεpđ¶¶ε Nj p¶¶F¶¶Tđ¶¶ε hDž¶¶F5
- 40..... I FYNj¶¶NJdž¶¶ε εpNjž